

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI

KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI KONUSUNDA YEREL
HALKIN TUTUMLARI: ASSOS ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gözde UZUN

KOCAELİ 2020

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI

KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI KONUSUNDA YEREL
HALKIN TUTUMLARI: ASSOS ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gözde UZUN

DOÇ. DR. SELDA UCA

KOCAELİ 2020

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI**

**KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI KONUSUNDA
YEREL HALKIN TUTUMLARI: ASSOS ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Güzde UZUN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 22012020/02

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Selda UCA

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Hilmi Rafet YÜNCÜ

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Emrah ÖZKUL

KOCAELİ 2020

ÖNSÖZ

Öncelikle çalışmam boyunca her an bana destek olan, tez konumun belirlenmesinde yol gösteren, bütün sorularına hoşgörüyle cevap veren, her türlü bilgi ve fikrini benimle paylaşan ve her zaman yanımda olan danışmanım Sn. Doç. Dr. Selda Uca'ya, bilgi birikimlerinden çok şey öğrendiğim ve fikirlerinden faydalandığım değerli hocalarım Sn. Doç. Dr. Emrah Özkul'a ve Sn. Doç. Dr. Bilsen Bilgili'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın araştırmasında bana yardımcı olan Assos (Behramkale) yerel halkına, işletme sahiplerine ve arkadaşlarıma bana ve sorularıma sabırla vakit ayırdıkları için teşekkür ederim.

Son olarak, bu önemli süreç boyunca her an yanımda olan, benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, çalışmam için uygun koşulları sağlayan sevgili aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

Gözde UZUN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER	3
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIM VE SINIRLILIKLARI	5
1.4.1. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.4.2. Araştırmanın Sınırlılıkları	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALAN YAZIN	7
2.1. KÜLTÜREL MİRAS TANIMI VE KAPSAMI	7
2.1.1. Somut Kültürel Miras.....	10
2.1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras	10
2.1.3. Kültürel Mirasın Önemi	12
2.1.4. Kültürel Miras ve Turizm İlişkisi.....	14
2.2. YEREL HALK KAVRAMI.....	17
2.2.1. Yerel Halk Tanımı.....	17
2.2.2. Yerel Halk ve Turizm İlişkisi.....	18
2.2.3. Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı.....	21

2.2.4. Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı.....	23
2.2.5. Yerel Halkın Kültürel Mirasın Korunması Üzerindeki Etkisi ve Tutumu.....	24
2.2.6. Yerel Yönetimlerin Kültürel Mirasın Korunması Üzerindeki Etkisi ve Tutumu	25
2.3. ASSOS KENTİ (BEHRAMKALE) VE KÜLTÜREL MİRAS ÖĞELERİ.....	28
2.3.1. Assos Bölgesinin Tarihi	28
2.3.2. Assos'un Konumu ve Genel Coğrafik Özellikleri	30
2.3.3. Assos'un Geçim Kaynakları	30
2.3.4. Assos'un Kültürel Miras Öğeleri	31
2.3.5. Assos'un Turistik Özellikleri	33
2.3.6. Turizmin Assos Üzerinde Yarattığı Etkiler.....	34
2.4. İLGİLİ LİTERATÜR.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	41
3.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	41
3.1.1. Araştırmanın Hipotezleri.....	41
3.1.2. Araştırmanın Evreni	42
3.1.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi	43
3.1.3.1. Veri Toplama Araçları	43
3.1.3.2. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	44
3.2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	44
3.2.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Araştırma Bulguları	44
3.2.2. Diğer Nominal Sorulara İlişkin Araştırma Bulguları.....	46
3.2.3. Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) Sonuçları	47
3.2.4. Yerel Halkın Kültürel Miras Algılarının Bölgedeki Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Bulguları.....	51
3.2.5. Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis Testi Bulguları.....	54
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	59

KAYNAKÇA	62
EKLER	69
ÖZGEÇMİŞ	71

ÖZET

Turizmin pazarında çekicilik unsuru olarak önemli bir yere sahip olan kültürel mirasın korunması, turizmde sürdürülebilirliğin sağlanması açısından önem taşımaktadır. Ancak kültürel miras kaynaklarının korunması için planlı ve kontrollü turizm çalışmaları ve bu sürece yerel halkın katılımı gerekmektedir. Kültürel miras kaynaklarının korunması, yerel halkın turizm, kültürel miras ve doğal çevre gibi turizm unsurlarıyla ilgili farkındalığa sahip olması ile mümkündür. Bu çalışmada araştırma bölgesi olarak Çanakkale'nin Assos bölgesinin seçiminde kültürel miras zenginlikleri, turizm potansiyeli, antik kent bölgesinde bulunması, Pers, Lidya, Yunan, Bizans, Selçuklu, Osmanlı gibi medeniyetlerin izlerini taşıması ve hala geleneksel köy yaşantısının devam etmesi etkili olmuştur.

Bu çalışmada Assos bölgesinde yaşayan yerel halkın bölgedeki kültürel miras kaynakları konusundaki algılarının belirlenmesi ve bu algıların kültürel mirasın korunması ve tanıtımı konusundaki tutumları üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesine odaklanılmıştır. Araştırma, 2019 yılı Haziran ve Temmuz ayı boyunca Çanakkale-Assos bölgesinde yaşayan 18 yaş ve üzeri yerel halk ile anket tekniğinden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 202 adet anketten toplanan veriler SPSS 23 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, yerel halkın Assos bölgesindeki kültürel miras kaynakları ile ilgili algılarının, kültürel miras kaynaklarının korunmasına yönelik tutumları üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgular, araştırmaya katılan yerel halk bireylerinin büyük bir kısmının turizmi desteklediğini göstermektedir. Assos bölgesinde yerel halkın "kültürel miras kaynaklarının korunması ve tanıtımına katılım isteği" gelirlerine ve turizm sektöründe çalışma durumlarına göre şekillenirken, cinsiyetleri, bölgede yaşama süreleri ve turizmle ilgili genel görüşlerinin bu tutumlar üzerinde etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bir diğer sonuca göre; Assos bölgesinde yerel halkın "kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği" tutumları gelirlerine, bölgede yaşama sürelerine, turizmle ilgili genel görüşlerine, turizm

sektöründe çalışma durumlarına göre değişkenlik gösterirken, cinsiyetlerinin bu tutumlar üzerinde etkisi olmadığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara ve yerel yönetimlere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Yerel Halk, Kültürel Mirasın Korunması, Assos.

ABSTRACT

The preservation of the cultural heritage, which has an important place as an attraction factor in the market of tourism, is important in terms of sustainability in tourism. However, conservation of cultural heritage resources requires planned and controlled tourism activities and the participation of local people in this process. Conservation of cultural heritage resources is only possible if local people have awareness of tourism elements such as tourism, cultural heritage and natural environment. In this study, cultural heritage riches, tourism potential, presence in ancient city region, traces of civilizations such as Persia, Lydia, Greek, Byzantine, Seljuk and Ottoman and the continuation of traditional village life were effective in the selection of Assos region of Çanakkale as a research area.

In this research, it was focused on determining the perceptions of local people living in Assos about cultural heritage resources in the region and evaluating the effects of these perceptions on their attitudes towards the protection and promotion of cultural heritage. The research was carried out by using the questionnaire technique with local people aged 18 and over who live in Çanakkale-Assos region during June and July 2019. Data collected from 202 questionnaires were analyzed using SPSS 23 package program.

According to the results of the study, it was determined that the perception of local people about cultural heritage resources in Assos region had an effect on their attitudes towards protection of cultural heritage resources.

The findings show that most of the local people participating in the research support tourism. While the desire of the local people to participate in the protection and promotion of cultural heritage resources in Assos region is shaped according to their income and working conditions in the tourism sector, their gender, life expectancy in the region and general opinions about tourism have no effect on these attitudes. According to another result; While the attitudes of the local people in the Assos region to katılım desire to participate in touristic activities related to cultural heritage tutum vary according to their income, life span, general opinions about tourism and working conditions in the tourism sector, it is seen that their gender does

not have an effect on these attitudes. In line with the results, suggestions were made to the researchers and local governments.

Key Words: Cultural Heritage, Local People, Conservation of Cultural Heritage, Assos.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1	Araştırmanın Hipotezleri	41
Tablo 2	Araştırmaya Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri	45
Tablo 3	Kültürel Miras Algısı Ölçeğinin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	48
Tablo 4	Kültürel Miras Algısı Ölçeği-Faktör Analizi Sonrası Güvenilirlik Analizi Sonuçları	49
Tablo 5	Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Tutum Ölçeğinin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	50
Tablo 6	Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı Faktörleri-Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği Boyutu Modeli Özeti	50
Tablo 7	Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı Faktörleri-Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği Boyutu Modeli Özeti	51
Tablo 8	Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı Faktörleri -Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği Boyutu Modeli Katsayılar Tablosu	52
Tablo 9	Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı Faktörleri -Kültürel Miras İle İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği Boyutu Modeli Özeti	53
Tablo 10	Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı Faktörleri - Kültürel Miras ile İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği Boyutu Modeli Katsayılar Tablosu	53
Tablo 11	Yerel Halkın Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği ve Kültürel Miras ile İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği Boyutları ile Cinsiyetlerine Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları	55
Tablo 12	Yerel Halkın Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği ve Kültürel Miras ile İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği Boyutları ile Gelir Değişkenine Yönelik Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	56

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Doxey'in Irridex/Tolerans Modeli.....22
- Şekil 2. Algılar, Tutumlar ve Davranış Arasındaki İlişki.....23

GİRİŞ

Kültürel miras değerleri önceki kuşaklardan doğmuş sözlü veya sözsüz gelenekler, gösteri sanatları, sosyal yaşamdaki birtakım uygulamalar, festivaller, ritüeller ve deneyimlerin gelecek kuşaklara aktarılması olarak tanımlanabilmektedir (Vecco, 2010: 622). Bu tanım somut olmayan kültürel miras değerlerini açıklamaktadır. Somut olmayan bu kültürel miras değerlerinin yanında tarihi mekanlar, anıtlar, mimari, arkeolojik yapılar da eski kuşaklar tarafından gelecek nesillere ayna tutan somut kültürel miras kaynaklarıdır.

Kültürel miras kaynakları bulunduğu bölge için turistik açıdan da çekicilik unsuru olarak bulunduğu bölgeyi turistik destinasyon durumuna getirmektedir. Fakat turizmin birçok olumlu sonucuyla beraber turizmin kontrolsüz ve plansız uygulanması bu kültürel miras değerlerinin tahribatına hatta yok olmasına yol açabilmektedir. Turizm hareketinin gerçekleştiği bölgede kültürel miras değerlerinin korunması ve sürdürülmesi konusunda yerel halkın katılımı oldukça önemlidir.

Assos bölgesi de hala geleneksel yerel yaşamın devam ettiği, kültürel miras kaynakları açısından oldukça zengin ve turizm gelişiminin yaşandığı bir bölgedir. Bu çalışmanın temel amacı; Assos bölgesinde yaşayan yerel halkın bölgedeki kültürel miras kaynakları konusundaki algılarının belirlenmesi ve bu algıların kültürel mirasın korunması ve tanıtımı konusundaki tutumları üzerindeki etkilerinin tespit edilmesidir. Gerçekleştirilen alan araştırması, Assos bölgesinde ikamet eden, 18 yaş ve üzeri yerel halkı kapsamaktadır. Araştırma sonuçları sadece Assos bölgesine yöneliktir.

Tez çalışmasının birinci bölümünde araştırma konusunu tanıtmaya amacıyla; araştırma problemi, araştırmanın amacı ve önemi, varsayım ve sınırlılıkları açıklanmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın çıkış noktası vurgulanarak, ulaşılabilecek sonuçların teori ve uygulama yönünden faydaları tartışılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, araştırmaya temel oluşturan konular kavramsal bir çerçevede incelenmiştir. Araştırmanın konusunu oluşturan kültürel miras ve yerel

halk kavramları tek tek incelenmiş ve Assos bölgesi ile ilgili genel bilgiler ve özellikler ele alınmıştır.

Tez çalışmasının üçüncü bölümünde ise araştırmanın yöntemine, araştırmanın evreni ve örnekleme, hipotezleri, veri toplama süreci ve verilerin analizi ile ilgili birtakım bilgiler bu bölümde ele alınmış; yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular da yine bu bölümde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın son kısmında ise, bu bulgular doğrultusunda elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Aynı zamanda bu bölümde hem araştırmacılara hem de yerel yönetimlere ve gelecek çalışmalara referans olabilmek amacıyla önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Tez çalışmasının bu bölümünde araştırmanın problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayım ve sınırlılıklarına ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Kültürel miras kavramı genel olarak nesilden nesile aktarılan doğal ve kültürel değerler olarak tanımlanabilmektedir (Aslan ve Çokal, 2016). Toplumlar için sahip oldukları kültürel miras değerlerinin ortaya çıkarılması, sürdürülebilirliği ve korunması son derece önemlidir. Toplumların günlük yaşamlarındaki faaliyetleri, törenler, sanatsal aktiviteler gibi birtakım değerleri kültürel miras sayesinde gelecek nesillere aktarılmaktadır.

Kültürel miras unsurlarının gelecek kuşaklara taşınmadığı toplumlarda medeniyetin yok olacağı ve her yeni kuşağın her şeyi yeniden keşfetmek zorunda kalacağından, bu toplumlarda ilerleme ve gelişme yaşanmasının çok güç olacağı düşünülmektedir (Atak ve diğerleri, 2017). Ancak son yıllarda kültürel miras iklimsel etkenler, hava kirliliğinin çoğalması, sanayileşme, hızlı kentleşme, kitlesel turizm, toplumların yaşam biçimlerinde oluşan değişimler ve ekonomik sebeplerle günden güne zarar görmektedir (Eryücel, 2018).

Kültürel miras kaynakları turizm pazarı için de en önemli çekicilik unsurlarından biri durumundadır. Birçok ziyaretçi, kültürel miras değerlerini keşfetmek için bu bölgelere seyahat etme eğiliminde bulunmaktadır. Ancak turizm, kültürel miras kaynaklarının korunması ve sürdürülebilirliği için bir etken olabilirken aynı zaman da tahrip edici bir faktör haline de gelebilmektedir. Turizmin plansız ve kontrolsüz gelişimi, sürdürülebilirlik ilke ve politikalarına uygun gerçekleştirilmemesi, söz konusu bölgelerin kültürel miras değerlerinin zarar görmesi, yabancılaşması, orijinalliğini yitirmesi ve hatta yok olmasına sebep olmaktadır (Meydan Uygur ve Baykan, 2007).

Bir bölgedeki turizm gelişimi ve kültürel miras değerlerinin korunması yerel halkın davranışlarıyla doğrudan ilişkilidir. Yerel halkın kendi kültürel değerlerinin farkındalığı ve ayrıca turizm konusundaki bilinç düzeyi, kültürel miras değerlerinin korunması konusunda çok önemli bir faktördür (Demirci, 2019). Kültürel miras değerlerinin turizm faaliyetlerinde kullanılırken korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında yerel halkın katılımının sağlanması son derece önemlidir (Pekerşen vd., 2019). Yerel halkın, diğer toplumların gözünde kendi kültürünün farkındalığını sağlayabilmesi ve kendine ait yerini sağlamlaştırabilmesi için kendi kültürel miras değerlerine sahip çıkması gerekmektedir.

Assos bölgesi de sahip olduğu antik kent, tarihi evler gibi geçmişi yansıtan yapıları ve bozulmamış köy yaşantısı ile birçok kültürel miras değerini bir arada bulundurmaktadır. Ancak doğru planlamayan turizm hareketiyle bu değerler yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilmektedir.

Bu noktadan hareketle tasarlanan bu araştırmanın problemini, “Yerel halkın Assos bölgesindeki kültürel miras kaynakları ile ilgili algılarının kültürel miras kaynaklarının korunmasına yönelik tutumları üzerinde etkisi var mıdır?” sorusu oluşturmaktadır. Araştırmada literatür kapsamında ilgili çalışmalar incelenerek araştırmanın anketi oluşturulmuş ve yerel halka uygulanmıştır. Elde edilen veriler değerlendirilerek yerel halkın kültürel miras algısı ve bu algıların kültürel mirasların korunması üzerindeki tutumları tespit edilerek öneriler sunulmuştur.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı; Assos bölgesinde yaşayan yerel halkın bölgedeki kültürel miras kaynakları konusundaki algılarının belirlenmesi ve bu algıların kültürel mirasın korunması ve tanıtımı konusundaki tutumları üzerindeki etkilerinin tespit edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda, yerel halkın bölgedeki kültürel miras kaynaklarına ve bu kaynakların turizm gelişimi üzerindeki etkilerine yönelik bakış açıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda yerel halkın sosyo-demografik özelliklerinin ve tercihlerinin söz konusu faktörler üzerinde ne kadar

etkili olduğunu saptamak da bu araştırmanın hedefleri arasındadır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulguların hem yerel yönetimlere hem de araştırmacılara, yerel halkın kültürel mirasa yönelik algıları ve tutumları hakkında fikir verebileceği ve gelecek çalışmalara referans olabileceği düşünülmektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bir destinasyonun sahip olduğu kültürel miras kaynakları, söz konusu bölgenin turizm gelişimi açısından en önemli faktörlerdendir. Turistler, farklı toplumlara ait kültürel miras değerlerini yerinde görüp, deneyimlemek arzusu içindedirler. Bu bağlamda kültürel miras kaynakları turizm pazarında çok etkili bir çekicilik unsuru durumundadır.

Bir bölgede, yerel toplumun kültürel miras değerlerine bakış açısının doğru olması, bu değerlerin sürdürülebilir olmasını, aynı zamanda turizm sürecinin daha rahat ve etkin bir şekilde yönetilmesine olanak sağlamaktadır. Kültürel miras kaynaklarının korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için yerel halkın katılımının sağlanması gerekmektedir. Bu katılımın sağlanabilmesi için de yerel halkın kültürel miras kaynakları ile ilgili algılarının belirlenmesi ve bu algıların kültürel miras kaynaklarının korunması ve tanıtımına yönelik tutumları üzerindeki etkisinin öğrenilmesi son derece önemlidir.

1.4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIM VE SINIRLILIKLARI

1.4.1. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmaya dahil olan yerel halkın bölgedeki kültürel miras kaynaklarının nitelik ve niceliklerini değerlendirebilecek kadar bilgi ve deneyim sahibi oldukları varsayılmıştır.
- Yerel halkın demografik özelliklerinin kültürel mirasa yönelik tutumları ile ilişkili olduğu varsayılmıştır.

- Yerel halkın araştırma konusu ile ilgili saptama ve değerlendirmelerinde objektif davrandıkları varsayılmıştır.

1.4.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma evreni Assos bölgesinde yaşayan yerel halk ile sınırlandırılmıştır. Araştırma sonuçları sadece Assos bölgesinde yaşayan yerel halka yöneliktir. Araştırma bulguları diğer destinasyonlarda yaşayan yerel halka genellenebilir nitelikte değildir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALAN YAZIN

Çalışmanın bu kısmında öncelikle araştırmaya temel teşkil eden kültürel miras kavramı ve yerel halkın tutumları ile ilgili kavramsal çerçeve incelenmiştir. Daha sonra ise Assos bölgesinde kültürel miras kaynakları ile ilgili genel bilgiler ve araştırmada bu konu ile ilgili ele alınan değişkenler açıklanmıştır.

2.1. KÜLTÜREL MİRAS TANIMI VE KAPSAMI

Kültürel miras kavramı genel olarak nesilden nesile aktarılan doğal ve kültürel değerler olarak tanımlanabilmektedir (Aslan ve Çokal, 2016). Toplumlar için tüm kültürel miras değerlerinin ortaya çıkarılması, sürdürülebilirliği ve korunması son derece önemlidir. İkinci Dünya Savaşı sırasında somut kültürel mirasın çok fazla zarar görmesinden sonra, 1954 yılında UNESCO tarafından “Silahlı Çatışma Halinde Kültürel Varlıkların Korunması Sözleşmesi” kabul edilmiştir. Söz konusu sözleşme bu alanda kabul edilmiş ilk anlaşmadır. Her ulusun ayrı ayrı dünya mirasına katkısı vardır ve bu kültürel mirasın uluslararası ölçekte korunma altında tutulmasının mümkün olabileceği yadsınamaz bir gerçektir. Sözleşme tarihi ve arkeolojik eserler, taşınabilir ve taşınamaz tüm somut değerleri kapsamaktadır. Sözleşmenin akabinde UNESCO'nun Paris'te 1972 yılında gerçekleştirilen toplantısında (Eryücel, 2018);

- doğal ve kültürel mirasın yalnızca geleneksel bozulma ile değil aynı zamanda hasar ve yıkım olguları nedeniyle de artan bir şekilde tehdit edildiğinden,
- kültürel ya da doğal mirasın herhangi bir parçasının bozulmasının ya da ortadan kaybolmasının dünyanın bütün milletlerinin mirasına zarar vereceğinden,
- mirasın ulusal düzeyde korunmasının ihtiyaç duyulan kaynaklar ve korunacak mirasın bulunduğu ülkenin ekonomik, bilimsel ve teknolojik kaynaklarının yetersizliği nedeniyle tam anlamıyla korunamadığından,
- UNESCO'nun dünya mirasının korunmasını güvence altına alacağı ve ulusları bu konuda bilinçlendireceği, bilgiyi sürdüreceği ve yayacağı düşünüldüğünden,

➤ kültürel ve doğal mirasın artık büyük ilgi gördüğünden ve bu nedenle bir bütün olarak dünya mirasının insanlığın bir parçası olarak korunması gerektiği ifade edilerek bu amaçlar doğrultusunda kültürel ve doğal mirasın toplu bir koruma sistemi ile korunması gerektiğine karar verilmiş ve 1972 yılında doğal ve kültürel mirası koruma sözleşmesi kabul edilmiştir. Sözleşmeye göre:

- Anıtlar: Mimari eserler, heykeller, resimler, arkeolojik eserler, yazıtlar, mağaralar,
- Yapılar: Mimarileri, manzaraları, bilim, sanat ya da tarih açısından evrensel öneme sahip binalar,
- Sitler: İnsan ya da doğa ve insanın birleşik yapımı olan eserler, arkeolojik, tarihsel, estetik, etnolojik ya da antropolojik bakış açısından evrensel öneme sahip alanlar kültürel miras olarak kabul edilmektedir.

Zaman içerisinde kültürel miras kavramının kapsamı genişleyerek tarihi kalıntılar ve eserler gibi salt somut değerleri kapsamayan, insanın yaşayışıyla alakalı olan soyut değerleri de içine alan bir kavram haline gelmiştir. Maddi ve manevi, insanın varoluşunun tüm birikimi olarak düşünülebilmektedir (Meydan Uygur ve Baykan, 2007: 33). İnsanların var oldukları süre boyunca, sosyal hayatlarından meydana getirdikleri mimari yapılara kadar, tüm yaşam süreçlerini kapsayan, günümüze kadar ulaşmış değerler bütünü kültürel miras olarak adlandırılabilir (Uysal, 2018: 6).

Kısaca, kültürel miras geçmişten geleceğe aktarılan somut ve somut olamayan değerler bütünü olarak tanımlanabilmektedir (Uysal, 2018, s.7). Kültürel bir varlık toplum tarafından kabul gördüğü, korunup sahip çıkıldığı, somut olmayan kültürel bir değer ise sürdürülebilirliği sağlandığı sürece kültürel miras olarak kabul edilebilmektedir (Karaca Yılmaz vd., 2017). Ünsal ve Pulhan (2012) da kültürel miras kavramını insanoğlunun binlerce yıllık hayat tecrübesini, aklının ve yaratıcılığının günümüze ulaşabilmiş kalıntıları olarak tanımlamışlardır.

Birçok insan kültürel miras olgusu için olumlu düşüncelere sahiptir (Silverman ve Ruggles, 2007: 3). Kültürel miras geçmiş ile günümüz arasında

bağlantı kurarak manevi açıdan insan hayatını ufkunu genişleten bir kavramdır (Ünsal ve Pulhan, 2012). Kültürel miras, insanların geçmişleri boyunca biriktirdikleri deneyimleri ve ortak geçmişlerini anlatan, belirli bir toplumda yaşayan insanların aralarındaki bağı güçlendiren ve geleceklerini doğru kurlmalarını sağlayan bir hazinedir (Kiper, 2004: 14).

1972 yılında kültürel miras adına UNESCO tarafından atılan adımlardan sonra Türkiye de 1980'li yıllarda kültürel miras çalışmalarına başlamıştır. 1985 yılında ilk olarak İstanbul'daki tarihi yarımada, Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Kapadokya ve Göreme Milli Parkı UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınmıştır. Daha sonra Pamukkale ve Hierapolis, Nemrut Dağı, Truva antik kenti, Ksantos-Letoon, Hattuşaş, Safranbolu, Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi de listeye dahil edilmiştir (Öter ve Ünal, 2011).

Aslan ve Çokal (2016: 54) Türkiye'deki kültürel miras değerlerini şu şekilde sıralamışlardır:

- Bölgenin tarihini taşıyarak günümüze kadar gelmiş tarihi eserler; dini yapılar, saat kuleleri, anıtsal ağaçlar, hanlar, hamamlar, suyolları
- Arkeolojik eserler; antik kentler, tiyatrolar, hamamlar, nekropoller gibi arkeolojik kazılarda ortaya çıkan eserler,
- Müzeler; taşınabilir tarihi objelerin sergilendiği veya tarihi ve kültürel değeri olan taşınmaz yapıların sergilendiği yerler,
- Yörede düzenlenen festivaller; yörenin özelliklerinin çeşitli dans ve tiyatro gösterileri ile tanıtıldığı şölenler,
- Özel günler; tarihi bir olay, gelenekler veya inançlardan dolayı kutlanan ya da anılan günler,
- El sanatları; telkâri, ahşap oyma, çinicilik gibi yöreye özgü el işçilikleri,
- Folklor.

2.1.1. Somut Kültürel Miras

Somut kültürel miras, yapılar, tarihi mekanlar, anıtlar, binalar gibi fiziksel olarak dokunulabilen korunması gereken tüm eserler olarak tanımlanmaktadır (Köroğlu, Ulusoy & Avcıkurt, 2018). Somut kültürel miras da kendi içinde taşınır kültürel miras ve taşınmaz kültürel miras olmak üzere iki gruba ayrılır. Taşınabilir kültürel miras öğeleri arkeolojik eserler, heykeller, tablolar, el yazmaları, sikkeler, çiniler, cam ve metal eşyalar, toprak kaplar gibi objeleri kapsarken; camiler, hanlar, hamamlar, türbeler, kaleler, surlar, tiyatrolar, anıtlar, sit alanları gibi mimari ve arkeolojik yapılar taşınmaz kültürel miras öğeleri içinde yer alır (Uçar, 2018).

İnsanlar geçmişte sosyal, kültürel ve ekonomik bir takım sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere bu yapıları meydana getirmişlerdir (Uçar, 2018). Somut kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi insanların tarihleri ile bağlarını koruyabilmek adına son derece önemlidir (www.teftis.kulturturizm.gov.tr, 2019).

2.1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut olmayan kültürel miras terimi, 1970’li yıllarda UNESCO’nun bir kültürel miras koruma programının çalışmaları sırasında ortaya çıkmıştır (Oğuz, 2013). UNESCO tarafından yapılan somut olmayan kültürel miras tanımı “toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel mirasların bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekanlar” şeklindedir (UNESCO).

Somut olmayan kültürel miras UNESCO’nun açıklamasına göre “toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur” şeklindedir. 16 Kasım 1972 tarihinde Kültürel ve Doğal Dünya Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme’nin yapılmasının ardından UNESCO çevrelerinde

aydınlar, korunması gereken kültürel mirasın sadece objeler ve yapılarla sınırlı olmadığını savunmuşlardır (Oğuz, 2013).

Somut olmayan kültürel miras; soyut, manevi, depolanması mümkün olmayan ve kaybolma ihtimali yüksek olan değerlerdir (Öter ve Ünal, 2011). Bu değerlere örnek olarak; gelenek ve görenekler, törenler, dil sanatları, maniler ve müzikler gösterilebilir (Uysal, 2018). Tarihi yapılar, mimari eserler, sanat eserleri gibi somut miraslara göre geleneksel davranışlar, törenler, yöresel yemekler gibi değerlerin fark edilmesi daha güç ve yok olma riski daha yüksek olabilmektedir (Öter ve Ünal, 2011).

Somut olmayan kültürel miras öğeleri, UNESCO'nun 17 Ekim 2003 tarihli Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nde şu şekilde sıralanmıştır (www.ich.unesco.org.tr, 2019):

- Sözlü gelenek ve anlatımlar, dil (destanlar, halk hikayeleri, masallar, fıkralar, efsaneler, atasözleri vb.),
- Gösteri sanatları (halk tiyatrosu, kukla, Karagözle Hacivat vb.),
- Toplumsal uygulamalar, festivaller, törenler, ritüeller (sünnet, nişan, düğün, nevruz kutlamaları vb.),
- Doğa ile ilgili bilgi ve uygulamalar (halk meteorolojisi, halk takvimi, geleneksel yemekler, otacılık vb.)
- El sanatları (telkârî, nazar boncuğu, dokumacılık vb.).
- Somut Olmayan Kültürel Miras Türkiye Ulusal Envanteri oluşturulurken, somut olmayan kültürel miras unsurlarının değerlendirilme kapsamı aşağıdaki şekildedir (Karabaşa, 2009):
- İnsan yaratıcılığı ve hayal gücüne dair izler taşıması,
- Toplumsal kültürün içerisinde yer sahibi olması,
- Belirli bir topluluğu temsil etmesi,
- Kaybolma riski.

Somut olmayan kültürel miras kavramı altında toplanan öğeler, önceki kuşaklardan kendi kendine aktararak varlığını sürdüren veya süreç içerisinde kendiliğinden kaybolan ürünlerdir (Teke, 2013). Özünel'e göre (2013:78) tarihi,

coğrafi ya da iklimsel sebeplerle bölgeler arasında haksız bir şekilde dağıtılmış olup kısır bir döngüye sahip olan somut kültürel mirasın aksine, somut olmayan kültürel mirasın evrensel bir kaynak olduğunu savunmuştur.

2.1.3. Kültürel Mirasın Önemi

Uygarlaşma amacındaki her toplum, yıllar boyunca edinilmiş ortak deneyimleri sayesinde oluşturdukları kültürel miraslarını, gelecek nesillere taşıyarak mevcudiyetini sürdürme çabasındadır (Çelepi, 2016).

Toplumların günlük yaşamlarındaki faaliyetleri, törenler, sanatsal aktiviteler gibi birtakım değerleri kültürel miras sayesinde gelecek nesillere aktarılmaktadır. Toplum ile direkt ilişki içerisinde olan kültürel miras toplumsal belleğin büyük kısmını oluşturur ve içinde bulunduğu toplumla beraber biçimlenir. Geçmiş nesillerle günümüz arasında bir köprü vazifesi gören kültürel miras, gelecek nesillerin de sahip olacakları sosyal yapıların temelini atmaktadır (Nişancı, 2012). Geleceğin oluşturulması için gelecek kuşaklara referans vermesinin yanında manevi açıdan toplumsal hayatı zenginleştirir (Ünal, 2014). Bu bağlamda kültürel miras, bir toplumun oluşmasında çok önemli bir yere sahiptir (Uysal, 2018).

Bugün yaşamını sürdüren toplumların farklı yaşam biçimlerinin, farklı adetlerinin, geleneklerinin ve toplum yapılarının oluşmasında dahi atalarımızdan miras kalan kültürel değerlerin çok büyük ölçüde payı vardır (Ünsal ve Pulhan, 2012). Kültürel miras bugün var olan toplumların tarihlerine ayna tuttuğundan son derece önemli bir kavramdır. Bu nedenle kültürel mirası tanımlamak, sürdürülebilmek ve korunmasına katkıda bulunmak yadsınamaz bir vazifedir (Çelepi, 2016). Ancak kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarılmasıyla, bir toplumun gelenek ve göreneklerini, tarihini, topluma ait el sanatları gibi öğelerini yaşatmak mümkün kılınabilir (Ünsal ve Pulhan, 2012).

Kültürel miras unsurlarının gelecek kuşaklara taşınmadığı toplumlarda medeniyetin yok olacağı ve her yeni kuşağın her şeyi yeniden keşfetmek zorunda kalacağından, bu toplumlarda ilerleme ve gelişme yaşanmasının çok güç olacağı

düşünülmektedir (Atak vd., 2017). Aynı zamanda kültürel miras insanları dünyaya ve hayata bakışına derinlik katması, yaratıcılığı beslemesi, insanları geçmişe götürerek sıcak anılar ve güzel duygular yaşatması, yeni öğrenme ve gelişme olanakları sunmasından dolayı da çok önemli bir olgudur (Ünal, 2014).

Son yıllarda kültürel miras iklimsel etkenler, hava kirliliğinin çoğalması, sanayileşme, hızlı kentleşme, kitlesel turizm, toplumların yaşam biçimlerinde oluşan değişimler ve ekonomik sebeplerle günden güne zarar görmektedir (Eryücel, 2018). Kültürel miras unsurları yenilenemez ve geri dönüşü mümkün olmayan değerler olduğundan zarar görmüş veya yok edilmiş bu değerlerin yeniden oluşturmasının mümkün olamayacağı unutulmamalıdır. Bu nedenle kültürel miras değerlerinin gelecek nesillere aktarılması için koruma amaçlı çalışmalar yapmak zorunluluk ve toplumsal bir sorumluluktur (Sarıkaya, 2011). Toplumların, diğer uygarlıkların gözünde kendi toplumunun farkındalığını sağlayabilmesi ve kendine ait yerini sağlamlaştırabilmesi adına, kendi kültürel mirasına sahip çıkması gerekmektedir. Ancak bu şekilde toplumsal bir kimliğe sahip olabilir ve uygarlığının geleceğini şekillendirmeyi kolaylaştırmış olur (Uysal, 2018).

Kültürel mirasların sürdürülebilirliğinin sağlanması, restore edilmesi ve korunması adına çalışmalar yapan önemli kuruluşlar; UNESCO, Avrupa Konseyi (Council of Europe), WMF, ICOM, ICCROM, ICOMOS, Getty Conservation Institute (Getty Koruma Enstitüsü), Aga Khan Trust for Culture (Ağa Han Kültür Vakfı), Europa Nostra (Bizim Avrupamız) olarak sayılabilir (Uysal, 2018).

UNESCO ve Avrupa Konseyi'nin yürütücülüğünü üstlendiği kültürel mirasın korunmasına yönelik anlaşmaların en önemlileri aşağıda sıralanmıştır (Ünsal ve Pulhan, 2012):

- Lahey Sözleşmesi (Silahlı çatışma halinde kültürel varlıkların korunması sözleşmesi, 1954)
- Avrupa Kültür Sözleşmesi (1954)
- Avrupa Mimari Mirasın Korunmasına Yönelik Avrupa Sözleşmesi (1975)
- UNIDROIT Sözleşmesi (Kanunsuz ithal edilen kültürel mirasların iade sözleşmesi, 1995)

- Sualtı Kültürel Mirasların Korunmasına Yönelik Sözleşme (2001)
- Somut Olmayan Kültürel Mirasların Korunmasına Yönelik Sözleşme (2003).

Türkiye’de ise kültürel mirasın korunması, tespiti, kural ve yöntemini tayin eden kanun, 1983 yılında kabul edilen Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’dur. Bu çalışmalar doğrultusunda Türkiye’de faaliyet gösteren kurumlar başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere Vakıflar Genel Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları (TEMA, TKB, ÇEKÜL vb.) olarak sıralanabilir.

Kültürel mirasın korunması çalışmalarında sivil toplum kuruluşları, ülkelerin yönetim birimleri, çeşitli kurumların da en az uluslararası yasal düzenlemeler ve yaptırımlar kadar etkisi olabilir (Uysal, 2018).

2.1.4. Kültürel Miras ve Turizm İlişkisi

Kültürel miraslar, içinde mevcut oldukları bölge için ekonomik yönden çok önemli bir yere sahiptirler. Kültürel miras algısının ve farkındalığının sağlanması neticesinde çok fazla sayıda turist, kültürel miras değerlerini keşfetmek için bu bölgelere seyahat etme yöneliminde bulunacaklardır (Karaca Yılmaz vd., 2017). Farklı ilgi alanlarına sahip turistler, yalnızca yabancı bir yerde olmanın otantik deneyimini yaşama isteğiyle kalmayıp, aynı zamanda bu deneyimi anlatan ürünler edinmek ve kullanmakla da ilgilenmektedirler. Ziyaretçilerin bu deneyim talebini karşılamak için turizm yetkilileri, bölgenin donanımlı olmasını sağlamalıdır (Barazi, 2009). Bu şekilde ziyaretçiler, farklı toplumlara ait olan kültürel miras öğelerini yerinde görüp, deneyimleme olanağına sahip olacaklardır (Meydan Uygur ve Baykan, 2007).

Kültürel miras farkındalığı yaratmak turizmin gelişmesi açısından oldukça kritik bir faktördür. Çünkü turistlerin söz konusu bölgeyi ziyaret etmesi sayesinde yiyecek içecek işletmeleri, konaklama tesisleri, ulaşım şirketleri ve hediyelik eşya sektörünün iş yapma potansiyelleri artacak ve dolayısıyla istihdam imkanları da

gelişecektir (Shankar ve Swamy, 2013: 698). Turizm endüstrisinin ekonomik getirisinden faydalanmak, global rekabette bir imaj edinerek kendine alan açmak isteyen bölgeler için kültürel miras çok önemli bir yatırım alanı haline gelmektedir (Uysal, 2018).

Kültürel miras ve turizm arasında oldukça önemli bir bağ vardır. Turizm, geleneksel kültürü tekrar hareketlendirerek ekonomik getirinin artmasında oldukça faydalı olabilir. Turizmin, kültürel miras değerlerinin korunması ve yönetimi açısından etkisi yadsınamaz bir durumdur (Mckercher ve Cros, 2002). Turizm vasıtasıyla yerel kalkınma adına çok önemli bir unsur olan kültürel miras değerlerinin gün yüzüne çıkarılması, restore edilmesine ve daha iyi durumlara getirilmesine imkan sağlanmaktadır (Uslu ve Kiper, 2006). Mesela Aya İrini Kilisesi, Yerebatan Sarnıcı, Rumeli Hisarı, Safranbolu Cinci Hanı gibi çok sayıda eski kaleler, sarnıçlar, kışlalar, kiliseler, hanlar restore edilip turizm sayesinde topluma yeniden kazandırılan değerler olarak örnek gösterilebilir. Bir bakıma turizm, tarihi yapıları, değerlerinden bir kayba uğratmadan, yeni ve modern kimliklerine kavuşması açısından çalışmalara özendirilmektedir. Ayrıca turizm, bazı açılardan yerel kimlik ve özgünlüğe de dayalı olduğundan, söz konusu toplum için kültürel yelpazenin ve özgünlüğün korunması adına bir araç olarak düşünülebilmektedir (Meydan Uygur ve Baykan, 2007).

Turizmin en önemli olumlu etkilerinden biri yeni iş olanakları sağlayarak yerel halkın yaşam kalitesini artırması ve dolayısıyla ekonomik açıdan refah sağlamasıdır. Ekonomik iyileşmeyle birlikte sosyo-kültürel açıdan da gelişme sağlanmaktadır. Bu sayede turizm ile edinilen ekonomik gelişme ve toplumsal farkındalık sayesinde, kültürel miras değerlerinin korunması için gerekli finansal destek de sağlanabilecektir. Kültürel mirası korumak ve yönetmek için yapılan harcamaların uzun vadede turizm yoluyla geri dönüşü olacağından kültürel miras ve turizm, ekonomik kalkınma ve sürdürülebilirlik yönünden birbirine bağlı iki olgu durumundadır (Akgül, 2003).

Kültürel değerlere sürekli ihtiyaç duyan turizm, sürdürülebilirlik ilke ve politikaları gözetilerek gerçekleştirilirse, geliştiği bölgelerin kültürel mirasının

korunması açısından önemli rol oynamaktadır. Ama turizm, sürdürülebilirlik ilke ve politikalarına uygun gerçekleştirilmezse, söz konusu bölgelerin kültürel miras değerlerinin zarar görmesi, yabancılaşması, orijinalliğini yitirmesi ve hatta yok olmasına yol açmaktadır (Meydan Uygur ve Baykan, 2007). Kültürel miras ve turizmin birbirine bağlı iki olgu olmasından dolayı da kültürel miras değerlerinin yok olduğu bir bölgede turizmin gelişmesi de düşünülemez (Güneş, 2014). Uluslararası turizm talebinin devamlılığının sağlanması, kültürel miras değerlerinin sürdürülebilir kılınmasıyla doğru orantılıdır (Troel vd., 2005: 68).

Kültürel miras değerlerinin turizm talebi olan bölgeler için çok büyük önemi vardır. Ancak turizmin plansız ve kontrolsüz gelişimi ve sürdürülebilirlik ilkelerine aykırı geliştirilmesi sebebiyle bu değerlerin, taşıma kapasitelerini aşacak şekilde kullanımlarını artırmaktadır. Tarihi ve kültürel değere sahip olan birçok yapı, çeşitli turistik etkinlikler sebebiyle zarar görmektedir. Çünkü bu etkinliklere kontrolsüz bir yoğunlukta katılım gösteren ziyaretçiler, bu yapılara zarar verebilmektedirler. Sonuç olarak, kültürel miras değeri taşıyan yapıların taşıma kapasiteleri üzerinde kullanılmaları zamanla yok olmalarına kadar varabilmektedir (Meydan Uygur ve Baykan, 2007). Ayrıca turizm, sürdürülebilirlik ilke ve politikaları gözetmeksizin uygulandığı takdirde, toplum kültürünü olumsuz bir şekilde etkileyerek, yerel halkın öz değerlerinin zarar görmesine de neden olmaktadır (Ondimu, 2002: 1041).

Bugün turizmden kazanç sağlayan tüm ulusların ortak çabası, turizmin negatif etkilerini minimuma indirirken pozitif etkilerini maksimum düzeye çıkarmaktır. Turizmin çevre ve kültürel miras üzerindeki olumsuz etkilerini en az indirmek için, ilk adımı Dünya Turizm Örgütü (WTO), Kültürel Turizm Etiği İlkeleri'nin belirlenmesi çağrısında bulunarak atmıştır. Bu metni işçi örgütleri, özel sektör, sivil toplum kuruluşları gibi ilgili aktörlere de sunmuştur (Uslu ve Kiper, 2006).

Genel olarak Küresel Turizm Etiği İlkeleri, turizmin varlığını sürdürebilmesi için, geleneksel kültürel değerlerin özgünlüklerini kullanarak, onları sıradanlaştırmak yerine zenginleştirerek kullanılması, yerel halkın turizmin direkt olumlu etkilerinden yararlanması gerektiğini belirten maddeler içerir. Ayrıca literatürde kültürel miras değerlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında koruma kavramının geliştirme ve

değerlendirme ile birlikte bütün olarak ele alınması gerektiğinin altı çizilmektedir (Gürpınar, 2001).

Olumsuz bazı etkilerinin olmasına rağmen, turizmin kültürel miras değerlerinin korunması ve yaşatılması adına yapılan çalışmalarda etkisi de olabilmektedir (Uslu ve Kiper, 2006). Bir turistik bölgedeki kültürel miras değerlerinin olumsuz etkilerden minimum seviyede etkilenmesini ve bu değerlerin sürdürülebilirliğini sağlamak, söz konusu bölgede turizmin devamlılığını ve gelişmesini kesinleştirmek anlamına gelmektedir (Çelikkanat, 2015: 30).

2.2. YEREL HALK KAVRAMI

Din, dil, gelenek, görenek, ahlak, tarih, edebiyat, sanat, giyim, yemek, folklor gibi kültürel dokuyu oluşturan ögeler, aynı bölgede birlikte yaşayan toplumun ortak değerleridir. Bir bölgede yaşamlarını sürdüren, din, dil, kültür gibi ortak değerlere sahip olan insanlar, yaşadıkları bölgenin yerel halkını oluştururlar (Çelikkanat, 2015). Her bir toplumun kendine has sahip olduğu bu değerler, söz konusu bölgede yaşayan yerel halkı diğer yerel halklardan farklı ve özel kılmaktadır (Bostanzi, 2008).

Herhangi bir bölgede yaşayan yerel halk, o bölgenin kazancının sağlandığı sektörlerle doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşim halindedir. Mesela maddi kazancını tarım, turizm gibi endüstrilerden sağlayan bir bölgenin yerel halkı da kendi kazançlarını doğrudan bu alanlardan sağlamasalar da bu alanlardan dolaylı olarak etkilenmektedirler. Turizm endüstrisi de yerel halkı dolaylı veya doğrudan etkileyen endüstrilerin başında gelmektedir (Şentürk, 2019).

2.2.1. Yerel Halk Tanımı

Gündelik yaşantımızda sıklıkla kullandığımız ve türlü bilim alanında işlenen bir kavram olan yerel halk kavramı, aidiyeti temsil eder. Bütünleşik bir kavram olan yerel halk kavramına daha net bir açıklama getirebilmek için “yerel” ve “halk” terimlerini ayrı ayrı ele almak gerekirse; “yerel” kelimesi bir topluluğa bağlı olmayı

ve aidiyeti tasvir etmektedir (Şentürk, 2019). TDK'ya (Türk Dil Kurumu) göre ise "yerel" kelimesi, yaşadığı yerde doğup büyüyen, bir bölgenin ilk sakinlerinden olan, bir yörenin kendine has özelliklerini taşıyan, lokal gibi anlamlar içermektedir.

Alan Dundes'e göre "halk" terimi ise; "en az bir ortak faktörü paylaşan herhangi bir insan grubunu ifade eder. Bu grubu birbirine bağlayan faktörün -ortak meslek, dil ya da din olabilir- ne olduğu önemli değildir. Bu faktörden daha önemli olan nokta ise, herhangi bir sebebe bağlı olarak oluşan grubun kendine ait kabul ettiği bazı geleneklere sahip olmasıdır" şeklinde açıklanmıştır (Ekici, 2000). Başka bir tanımla TDK sözlüğünde ise halk, aynı ülkede yaşayan, aynı soydan gelen, aynı kültür kökenini taşıyan insan topluluğu olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr).

Yerel halk kavramı kısaca, belirli bir bölgede yaşayan, birçok farklı alanda tek paydada buluşan bireylerden oluşan topluluk şeklinde ifade edilebilir (Şentürk, 2019).

2.2.2. Yerel Halk ve Turizm İlişkisi

Turizm faaliyetleri yöre insanı tarafından da kullanılmakta olan belirli bir bölgede gerçekleşmektedir (Alaeddinoğlu, 2007). Yerli veya yabancı turistlerin ziyaret ettiği bölgelerde yaşamını sürdüren ve bu çevreye gelen ziyaretçilere hizmet sunan, varış anından itibaren turistlerle sürekli iletişimde ve sosyal ilişki halinde olan yerel halk, turizm faaliyetlerinde çok önemli bir konumda bulunmaktadır. Turizm, herhangi bir bölgede yaşayan yerel halkı, doğrudan veya dolaylı şekilde etkileyen sosyal bir durumdur (Şentürk, 2019). Godfrey ve Clarke'a göre (2000) turizm ve yerel halk arasındaki ilişki şöyle açıklanmaktadır:

"...konaklama, yeme içme, bilgi, ulaştırma tesisleri ve hizmetlerinin temini için odak noktasıdır. Yerel doğal ortamları, binaları ve kurumları, insanları, kültürleri ve tarihi, turistlerin görmeye geldiği yerlerin temelini oluşturur; Kasabalar, köyler veya şehirler olarak, her toplumun bir düzeyde turizm faaliyeti vardır ve endüstrinin büyümesinden ve gelişmesinden etkilenir" (Muganda vd., 2013).

Turizm faaliyetinin gerekleŖtiđi bir bölgede yerel halk ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel olarak üç farklı yönden etkilenmektedir. Ekonomik etkiler; istihdam artışı, gelir artışı gibi pozitif yönde gerekleŖmektedir. Sosyo-kültürel etkiler arasında geleneksel el sanatlarının tekrar canlanması, kültürlerarası etkileŖimin geliŖmesi, geleneksel kültürün yozlaŖması ve suç oranlarında artışı gibi iki yönlü etkiler görülebilmektedir. Çevresel etkiler ise hava, su ve gürültü kirliliği, kalabalık, atıkların artması, doğal yaŖamın bozulması gibi genellikle olumsuz olarak görülebilmektedir (Andereck, 2005).

Turizm endüstrisinin kilit noktalarından biri olan yerel halk, misafirperver atmosferin sağlanması için baŖ unsur durumundadır (Ŗentrk, 2019). Turistik destinasyonlarda tarihi, kültürel ve doğal turizm değerlerinin sürdürülebilirliği için uygulanan planlama alıŖmalarına yerel halkın dahil edilmesi de son derece önemli bir konudur (Mansuroğlu, 2006). Yerel halkın turizm hakkında bilgi düzeyleri ve ilgileri değerlendirilerek, fikir ve nerileri alınarak turizmin geliŖim sürecine katılımlarının sağlanması, kendilerini turizm endüstrisinin bir parçası olarak hissetmelerini sağlamaktadır (Okuyucu ve Somuncu, 2012). Bir destinasyonun tanıtımı, imajı ve pazarlanması ile ilgili yapılacak alıŖmalar, turizm endüstrisi alıŖanlarıyla birlikte söz konusu destinasyonda yaŖayan yerel halkın onayı ve katılımıyla mümkün olabilmektedir (elikkanat, 2015).

Turizmin etkilerinin birinci derece muhatabının turizm faaliyetinin gerekleŖtiđi bölgede yaŖayan yerel halk olması sebebiyle yerel halkın, turizmin etkilerini olumlu veya olumsuz algılama düzeyi turizme olan desteğini kesin olarak etkilemektedir (Türker, 2014). Dolayısıyla yerel halk, söz konusu bölgede turizmin geliŖmesinde doğrudan etkili olmaktadır. Bir destinasyonda yaŖayan yerel halk, turizmin çevresel etkileriyle ilgili olumlu bir grŖe sahipse, o bölgede turizmin daha fazla ilerlemesi için destek olacaklardır (etin, 2009). Ancak yerel halkın, yaŖamını sürdürdüğü bölgede gerekleŖen turizm faaliyetlerini yeterince desteklememesi, bu bölgede turizm endüstrisinin de yeterli geliŖmeyi gösteremeyeceği anlamına gelmektedir.

Turizm faaliyetleri çoğunlukla kültürel ve doğal açıdan duyarlı bölgelerde gerçekleşmektedir. Bu sebeple de yerel halkın turizme karşı algı ve tutumlarında, çevresel ve kültürel değerlerle ekonomik gelişme birbirine bağlı unsurlar olarak ele alınmalıdır (Okuyucu ve Somuncu, 2012). Yerel halkın turizmin ekonomik etkilerini pozitif algılamaları, kültürel ve sosyal etkilerin negatif algılarını absorbe ederken sosyal ve kültürel olumsuzlukları çok fazla algılamaları da ekonomik pozitif etkileri göz ardı edebilmektedirler (Türker, 2014).

Bir bölgede yaşayan yerel halkın, buraya gelen ziyaretçilere karşı davranışları turizmin yönünü doğrudan etkilemektedir. Turistlerin gördüğü hoşgörülü, samimi, yardımsever tavırlar, bu destinasyona yeniden gelmelerini sağlayacak ve döndüklerinde kendi çevrelerine yaptıkları olumlu anlatımlarla söz konusu destinasyon için iyi bir tanıtım olacaktır. Bununla beraber yerel halkın turistlere karşı tutumu tam aksi şekilde de gerçekleşebilmekte ve turistler bu destinasyonu tekrar ziyaret etme eğilimi göstermemektedir. Neticesinde de turizm bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Yerel halkın turistleri kabullenememesi, eskiye dayalı düşmanlık durumunun olması, bölgedeki olumsuzlukların turistlerden kaynaklandığını düşünmeleri, kültür ve gelenekleri için tehdit olarak görmeleri gibi nedenlerden turistlere karşı tutumları olumsuz olabilmektedir (Ersoy, 2017).

Turizmin yerel halka olumlu etkileri özetlenecek olursa; istihdam sağlar, bölgesel kalkınmayı sağlayarak refah düzeyinin iyileşmesine katkıda bulunur, yerel halk için boş zaman değerlendirme faaliyetleri yaratır, bölgede ticaretin gelişmesine katkı sağlar, yeni alışveriş merkezleri ve sosyal alanlar sağlar, şehir ve kırsal bölge arasındaki yaşam biçimi farklılıklarını azaltır, altyapının iyileştirilmesini sağlar, çevre bilincinin oluşmasına yardımcı olarak doğal ve kültürel değerlerin korunmasını sağlar. Turizm faaliyetleri bir bölgedeki sosyal ve kültürel aktiviteleri çeşitlendirerek yeni ilişkiler kurulmasına ve o bölgede yaşam süren yerel halkın farklı kültürler tanıyarak yaşam tarzlarını değiştirmelerine olanak sağlayabilmektedir. Olumsuz etkileri ise; dil ve kültürel değerlerin yozlaşması, yerel halkın alkol kullanımının artması, uyuşturucu madde kullanımı, ahlaki açıdan yozlaşma ve suç oranlarında artış, konut piyasasında enflasyon, doğal alanların, tarihi ve kültürel değerlerin zarar görmesi olarak özetlenebilir (Erdem, 2017).

Turizm endüstrisinin olumsuz etkilerinin en alt düzeye indirgenip olumlu etkilerinin en üst düzeye çıkarılması adına turizm planlama çalışmaları son derece önemli bir detaydır. Doğru yapılan bir turizm planlaması sayesinde yerel halk ekonomik ve kültürel kazanımlar elde etmektedir (Butler ve Menzies, 2007: 27). Yöre halkının da bu sürece dahil edilmesi ile yerel halkın ekonomik kazanımlar elde etmesinin yanında, olumsuz çevresel ve sosyokültürel etkilerin de en az seviyeye indirgenmesi sağlanmış olur (Altıntaş, 2010). Ayrıca yaşadıkları bölgenin, yabancılar tarafından görmek istenen, tercih edilen bir yer haline gelmesi psikolojik açıdan da tatmin sağlamaktadır. Bölge halkının refah ve tatmin düzeyi, turizm faaliyetlerine karşı desteğini direkt olarak etkilemektedir (Butler ve Menzies, 2007: 27).

2.2.3. Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı

Yerel halkın turizme bakış açısı, turizm endüstrisinin gelişimi ve turizm hareketlerinden olumlu sonuçlar alabilmek adına oldukça önemsenmesi gereken bir konudur (Uysal, 2018). Buttler'ın, turizmin çevresel değerler ve yerel halk arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasına göre; başta turistlere hoşgörüyü yaklaşan yerel halk, uzun vadede bölgeye gelen turist sayısının artmasıyla sosyal, kültürel ve çevresel oluşan problemler sebebiyle turizmin olumlu getirileri açısından zamanla kuşkuya düşebilmekte ve turistlere karşı davranışları da negatif yönde değişebilmektedir (Oğuzbalaban, 2017).

Doxey'in 1975'teki çalışmasında bir bölgede gerçekleşen turizm gelişimi ile o bölgede yaşayan yerel halkın tutumu arasında doğrudan bir bağlantı olduğu öne sürülmüştür. Doxey'e göre (1975), turistik bir bölgede turist sayısının artışı, yerel halkta kızgınlığa sebep olmaktadır. Bu savını da kendi geliştirdiği "Irridex/Tolerans Modeli" ile açıklığa kavuşturmuştur.

EVRELER	ÖZELLİKLER
MUTLULUK	Yerel halk turizm gelişiminden memnundur. Yabancıların gelmesi hoş karşılanır ve karşılıklı tatmin hissi ön plandadır.
İLGİSİZLİK	Turizm sektörü geliştikçe ve turist sayısı arttıkça, yerel halk turistleri ticari bir obje olarak görmeye başlar. Turistler kazanç kapısı olarak görülmeye başlanır ve turistlerle ilişkiler daha resmi olmaya başlar.
KIZGINLIK/ ÖFKE	Turizm sektörü doyum noktasına yaklaştığında veya yerel halk eldeki donanımları artırmaksızın artan sayıda turistlere hizmet edemeyeceği bir düzeye geldiğinde, yerel halkta turistlere bir öfke ve kızgınlık duyulmaya başlar.
KİN/ NEFRET	Turistlere duyulan kızgınlık en üst düzeye gelmiştir. İnsanlar, bütün kötü şeylerin kaynağı olarak turistleri görmeye başlarlar. Vergilerin yükselmesi, gençlerin kötü alışkanlıklar kazanması ve yöredeki tüm olumsuzlukların kaynağı olarak turistler gösterilir.

Şekil 1. Doxey'in Irridex/Tolerans Modeli

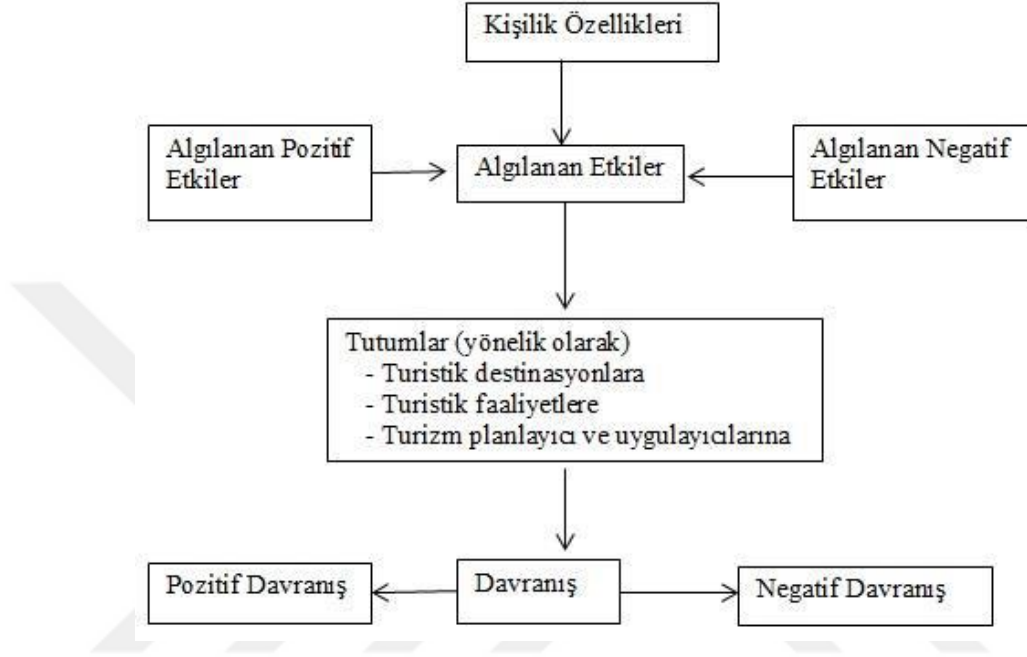
Kaynak: Doxey, 1975

Alaeddinoğlu'na göre (2007) ilk etapta yerel halkın, turizmi, ekonominin gelişmesini, istihdam olanaklarının artmasını, sosyal hayatın zenginleşmesini ve yaşadıkları bölgenin tanınmasını sağlayan olumlu bir faaliyet olarak gördüklerini saptamıştır. Turizmin olumlu yönlerini gören yerel halk, turizmi kültürel kimliğin ve özgünlüğün korunmasını sağlayan bir unsur olarak düşünmektedirler.

Turizme karşı olumsuz düşüncelere sahip olan yerel halk ise, turizm faaliyetlerinden dolayı gelenek ve göreneklerinin, ahlak anlayışının, kültürel yapılarının, yaşam şekillerinin kötü yönde etkileneceğini düşünmektedirler. Bu düşüncedeki yerel halk, turistleri kültürel yozlaşmanın sebebi olarak görmektedirler. Yaşadıkları bölgede devam eden geleneksel düzenin bozulacağını, ahlaki açıdan deformasyon yaşayacaklarının tedirginliğini yaşamaktadırlar (Çelikkanat, 2015).

Ayrıca, eğitim ve kültür seviyesi düşük, ekonomik yönden tatmin olmamış yerel halk kesiminin turistleri zengin ve boş vakit sahibi kimseler olarak düşünebilmesi, kıskançlık duygusu yaratabilmektedir. Bu tür hisler de turistlere karşı saldırganlık, dalga geçme gibi eylemlere sebep olabilmektedir (Kozak vd., 2013: 74).

Ancak Skidmore'un 1975'deki çalışmasına göre, bölge için faydalı olabilecek, kıymetli bir endüstri olarak düşünülen turizmin doğuracağı olumsuz etkilerin, faydalarından daha az olacağını düşünen yerel halk, turizm faaliyetlerini desteklemektedir.

Şekil 2. Algılar, Tutumlar ve Davranış Arasındaki İlişki

Kaynak: Carmichael, 2000: 604.

Şekil 2'de gösterildiği gibi belirli bir bölgede yaşamını sürdürmekte olan yerel halkın kişilik özellikleri, söz konusu topluluğun, turizm hareketlerinin etkilerini olumlu veya olumsuz şekilde algılamaları genel olarak bir turizm algısı oluşturmalarına zemin hazırlamaktadır. Yerel halkın bu algıya biçimleri turizm faaliyetlerine yönelik olumlu veya olumsuz tutum sergilemesinde belirleyici olmaktadır (Carmichael, 2000: 604).

2.2.4. Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı

Sözlük anlamı olarak algı, nesnel olguların duyular aracılığıyla öznel bilince aktarılması şeklinde tanımlanmaktadır. Algı sözcüğü, almak kökünden türetilmiştir (Özer, 2012: 148). Herhangi bir şeye dikkat yöneltmek, söz konusu şeyin idrakına varmak olarak da açıklanan algı, insanların etrafıyla gerçekleştirdiği iletişim

sürecinin temelini oluşturmaktadır (Filiz, 2017). Algı, geçmişteki tecrübelerden ve gelecekteki amaçlardan etkilenen, kişiden kişiye farklı olan bir durumdur (Çoğalmış, 2019).

Turizm faaliyetlerinde çekicilik unsuru olarak kullanılan kültürel miras değerlerinin de o bölgede yaşayan yerel halk tarafından hayati derecede önemli olarak algılandığı düşünülmektedir. Çünkü yerel halk, kültürel miras değerlerini onlara atalarından kalan ve kimliklerini borçlu oldukları değerler olarak görmektedirler. Yerel halk, sahip oldukları kültürel miras değerleriyle yoğurulmuş bir hayat sürmektedirler. Bu bağlılıktan dolayı söz konusu bölgede gerçekleştirilecek olan turizm faaliyetlerinde yerel halk, turizm paydaşlarının en önemlilerinden biri durumunda olmaktadır (Genç ve Şengül, 2015).

2.2.5. Yerel Halkın Kültürel Mirasın Korunması Üzerindeki Etkisi ve Tutumu

Kültürel miras değerlerinin turizm faaliyetlerinde kullanılırken korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında yerel halkın katılımının sağlanması son derece önemlidir (Pekerşen vd., 2019). Yerel toplumun sahip olduğu kültürel değerlerle övünmesi, bu değerlerin korunması ve geliştirilmesi için gönüllü olmaları sağlanmalıdır (İşçi vd., 2018).

Yerel halkın kendi kültürel değerlerinin farkındalığı ve ayrıca turizm konusundaki bilinç düzeyi, kültürel miras değerlerinin korunmasıyla doğru orantılıdır (Demirci, 2019). Yerel halkın, yalnızca turizme odaklı olarak yaşayıp kendilerine özgü kültürel değerlerini yok saymaları, kendi kültürlerini unutmalarına ve geleneklerinin kaybolmasına sebep olabilmektedir (Santos ve Buzinde, 2007). Yerel toplum, ziyaretçilerin farklı kültürlerinin etkisi altında kalırsa, bu durum kültürel kimliğin ve özgünlüğün zarar görmesine yol açabilmektedir. Planlı gerçekleştirilmeyen bir turizm hareketi neticesinde yerel halk öz kimliğini kaybedebilir ve bu da turizmi olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Troel vd., 2005). Sonuçta bir toplumun kültürel zenginliğini ifade etmesindeki ilk gösterge geçmişten günümüze kadar taşınmış somut olmayan kültürel miras değerleridir (Ekici, 2014).

Herhangi bir bölgede gerçekleşen turizmin en önemli unsurlarından biri olan doğal, tarihi ve kültürel miras değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliğinde yerel halkın etkisi göz ardı edilemez (Güneş ve Alagöz, 2018). Yerel toplumun kültürel miras değerlerine bakış açısının doğru olması, bu değerlerin sürdürülebilir olmasını, aynı zamanda turizm sürecinin daha rahat ve etkin bir şekilde yönetilmesine olanak sağlamaktadır (Pekerşen vd., 2019). Her toplumun sahip olduğu kültürel mirası koruması, kültürel kimliğini koruması insanlık adına bir görevdir (Külcü, 2015: 30).

2.2.6. Yerel Yönetimlerin Kültürel Mirasın Korunması Üzerindeki Etkisi ve Tutumu

Yok olduğu zaman yenilenemeyen, geri dönüşü mümkün olmayan, özgün değerlere sahip olan kültürel miras unsurlarının korunması, farkındalığının sağlanması, tanıtılması ve bütün bu sürecin doğru olarak yönetilmesi son derece önemlidir (Ay, 2014: 68). Kültürel mirasın korunmasıyla ilgili çalışmalar, Türkiye’de 1970’li yıllarda başlayıp, 1983’te Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile yürürlüğe girmiştir. Bu konuda oluşturulan yasalarla birlikte kültürel miras değerlerini koruma uygulamaları zorunlu hale gelmiştir. Kanunun yürürlüğe girmesi, çok sayıda kurum ve kuruluşu bu konuda sorumluluk sahibi yapmış ve görevlendirmiştir (Kozak vd., 2012: 70).

Kültürel miras unsurlarının çok çeşitli olması ve tek bir bölgede toplanmamış olması gibi nedenlerle bir tek merkez yönetim tarafından idare edilmesi söz konusu değildir. Bu yüzden kamu idaresindeki kültür politikasında yerelleşmeyle ilgili birtakım değişikliklere gidilmiştir. Merkezi yetkilerin yerel birimlerine aktarılarak yerel yönetimin daha etkin hale getirilmesi, kültürel yapıların işletilmesi ve kazanılmasında özel sektör girişimlerine destek sağlanması, özel sektörün kültürel konudaki girişimlerinin yükselmesi için vergi indirimi uygulanması bu değişimin önemli unsurlarındandır. Kültür politikasında uygulanan bu renovasyon ile de kültürel miras yönetiminin yerel yönetimlere devredilmesi yasalaştırılmıştır (Aksoy ve Enlil, 2012, 10).

Yerel yönetimler, 192 Anayasası'nda "il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir" (madde 27) olarak tanımlanmaktadır (Basmacı, 2017). Kültürel miras değerlerinin korunması ve geliştirilmesi için il özel idareleri ve belediyelerde Koruma Uygulama ve Denetim Büroları (KUDEB) açılmıştır. Koruma Uygulama ve Denetim Büroları'nda görevlendirilmiş mimari, şehir planlaması, arkeoloji, sanat tarihi alanlarında uzmanların bulunması mecburidir. Bunun yanı sıra restorasyon çalışmalarında görevlendirilebilecek ustaların yetiştirilmesi için Yerel Eğitim Birimleri açılmıştır (Ünsal ve Pulhan, 2012, 60).

2005 yılı resmi gazetede Koruma Uygulama ve Denetim Büroları'nın görevleri aşağıdaki şekilde yayınlanmıştır (Uysal, 2018):

- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında yapılacak olan tadilat ve tamirat uygulamaları öncesinde yapıyı incelemek ve yapılacak onarıma ilişkin koşulların belirtildiği onarım ön izin belgesini düzenlemek,
- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, tadilat ve tamiratların; özgün biçim ve malzemeye uygun olarak gerçekleştirilmesini denetlemek, uygun bulunanlara onarım uygunluk belgesi düzenlemek,
- Tadilat ve tamirat kapsamında başlanılan onarımlarda esaslı onarım gereğinin saptanması durumunda onarımı durdurarak konuyu belgeleriyle koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletmek,
- Taşınmaz kültür ve tabiat varlığı parseline bitişik parsellerde ve koruma alanlarında yer alan ve yürürlükteki yasal düzenlemelere göre ruhsatı bulunan tescilsiz taşınmazlardaki tadilat ve tamirat uygulamalarına, varsa koruma amaçlı imar planı koşulları da dikkate alınarak izin vermek ve denetlemek,
- Koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen koruma amaçlı imar planlarının plan hükümleri çerçevesinde uygulanmasını denetlemek,

- Koruma bölge kurulları tarafından onaylanmış rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerine ilişkin uygulamaları denetlemek, projesine uygun tamamlanan uygulamalar için kullanma izin belgesi düzenlemek,
- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları, koruma bölge kurulu kararlarına aykırı ve ruhsatsız olarak yapılan inşaatlar ile koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre gerekli işlemleri yapmak, uygulamayı durdurarak konuyu belgeleriyle koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletmek,
- Tescilli kültür varlıklarının mail-i inhidam olmaları halinde can ve mal güvenliğinin sağlanması için gerekli işlemleri yaparak durumu koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletmek,
- Maliki bulunduğu taşınmaz kültür varlığının onarımını gerçekleştiremeyecek durumda olan maliklere ilgili idarelerce yapılacak mali yardımlar ile ilgili düzenlemeleri gerçekleştirmek,
- Maliki bulunduğu taşınmaz kültür varlığının onarımını gerçekleştiremeyecek durumda olan maliklere ilgili idarelerce yapılacak teknik eleman yardımında doğrudan görev almak ya da bu görevi üstlenenleri denetlemek.

Belediyelerin görevli oldukları bölgelerin sınırları dahilindeki kültürel ve tarihi değere sahip varlıkların bakımları, restorasyonları yetki ve sorumlulukları içerisindedir. Aşırı derecede zarar görmüş, bakımı mümkün olmayan tarihi yapıları da yeniden inşa etme sorumluluğuna sahiptirler (Uysal, 2018).

2004 senesinde 5226 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile kültürel miras değerlerinin korunması konusunda, bakanlık ve yerel yönetimlerin yetkilerinin keşişmesi sorununun engellenmesi hedeflenmiştir. Bu kanunla aşağıda açıklanmış olan yetkiler yerel yönetimlere devredilmiştir (Ünsal ve Pulhan, 2012: 60).

- **KUDEB oluşturulması:** Büyükşehir belediyeleri dahilinde oluşturulan Koruma Uygulama ve Denetim Büroları (KUDEB), kültürel ve tarihi

yapıların bulunmadığı bölgelerde yapı müsaadesi verilmesi ve denetlenmesinde sorumludur. Ayrıca restorasyon çalışmalarında görevlendirilecek eğitiminden ve bu kişilerin kültürel miras değerlerini koruma konusunda bilinçlendirilmesinden il özel idaresi sorumludur.

- **Kamulaştırma:** İl özel idareleri ve belediyeler tarafından özel mülk bölgelerinde bulunan taşınmazların kamu yararı ilkesiyle, ödenen bedel karşılığında devlete devredilmesi
- **Yönetim Alanıyla İlgili Görev ve Yetkiler:** Yönetim alan ve planlama yetkisi belediyelerde ancak birden daha fazla belediye yetki alanında ise planlama yetkisi büyükşehir belediyesinde bulunmaktadır.
- **Taşınmaz Kültür Varlıklarının Restorasyonuna Kakılar:** İl sınırları içindeki mülk sahiplerinden alınan emlak vergilerinin %10'luk bölümü kültürel mirasların korunmasına katkıda bulunacaktır. Toplanan katkı payları valilik denetiminde belediyelere aktarılmaktadır.

Kentlerin kültürel miras değerlerine sahip çıkmak ve kültürel kimliklerini korumak için en büyük sorumluluk yerel yönetimlere düşmektedir. Ama yetki ve sorumluluk dağılımındaki karmaşıklık ve maddi yetersizliklerden dolayı yerel yönetimler sorumluluk üstlenmeyi çok fazla istememektedirler.

2.3. ASSOS KENTİ (BEHRAMKALE) VE KÜLTÜREL MİRAS ÖĞELERİ

Bu bölümde çalışmaya örnek olarak seçilen Assos bölgesinin tarihi, konumu, coğrafi özellikleri, toplumsal yapısı, geçim kaynakları turizm gelişimi ve kültürel miras öğeleri araştırılmış ve değerlendirilmiştir.

2.3.1. Assos Bölgesinin Tarihi

Assos antik kenti Pers, Lidya, Atina, Bizans ve Osmanlı dönemleri olmak üzere ilk çağlardan günümüze kadar birçok egemenliğe ev sahipliği yapmıştır. Yapılan araştırmalara dayanarak Assos Kenti'nin tarihinin İlk Tunç Çağı'ndan başladığı düşünülmektedir (Serdaroğlu, 1995).

Assos, MÖ. 7. yüzyılda Aioller tarafından yerleşim yeri haline getirilerek kentleştirilmiştir. MÖ. 560'dan MÖ. 546'ya kadar Assos ve çevresindeki bölge Lidya egemenliği altında kalmış ve bu tarihte Persler'in hakimiyetine geçmiştir. Persler, Salamis (MÖ. 480), Plataia (MÖ. 479) ve Mykale (MÖ. 479) yenilgilerinin ardından Assos ve Batı Anadolu'da sahip oldukları tüm kentleri boşaltmışlardır. Daha sonra Anadolu kentleri ve Atina arasındaki ittifak ile Assos MÖ. 405'de tekrar Pers hakimiyetine girmiş ve MÖ. 387'de Antalkidas Barışı'na kadar Persler'de kalmıştır (Serdaroğlu, 1995). Bu barıştan sonra Eubolas isimli bir banker kendisini Assos'un hükümdarı olarak ilan etmiştir ama Hermeias adlı kölesi onu öldürerek hükümdarlığı ele geçirmiştir. Filozof Aristoteles de bu zamanlarda Hermeias'ın yeğeniyle evlenmiş ve 3 sene Assos'ta yaşamıştır. Hermeias'ın MÖ. 345 yılına kadar süren hakimiyetinin ardından Assos'un yönetimim tekrar Persler'e geçmiştir. Ancak MÖ. 334 yılında Büyük İskender Pers hakimiyetini bitirmiştir (Ergün, 2013).

Assos kenti MÖ. 141 yılında Bergama Krallığı'na, sonrasında da MÖ. 133 yılında Roma İmparatorluğu'na katılmıştır. Assos, Pax Romana döneminde en refah dönemine ulaşmış fakat MS. 381-390 yılları arasında pek çok yapısı, Hristiyanlığın yayılması döneminde zarar görmüştür. Bizans döneminde piskoposluk merkezi olan Assos, Anadolu'da Hristiyanlığı kabul eden ilk kentlerden biri olmuştur (Ergün, 2013).

Assos'ta 1080-1097 yılları arasında süren Anadolu Selçuklu hükümdarlığının ardından 1. Haçlı Ordusu Selçuklu hükümdarlığına son vermiş ve 1330 yılına kadar Bizans dönemi devam etmiştir. Uzun bir süre Bizans yönetiminde kalan Assos kentinde, imparatorluğun verdiği kararlarla bütün tapınaklar kapatılmış ve yıkılmıştır. Bizans'taki yeni yapılarda harç malzemesi olarak kullanılmak üzere, agora yakınındaki kireç ocaklarında mermer sütun ve heykeller eritilmiş veya kesilip yontularak ev ve kiliselerin yapımında kullanılmışlardır (Kerimoğlu, 1995).

Gününüzde Behramkale adı verilen bir belde olan Assos, son olarak 1359'da Sultan II. Mahmut döneminde Osmanlı topraklarına dahil olmuştur (Serdaroğlu, 1995). Antik dönemde Troas olarak isimlendirilen Assos'un da içinde bulunduğu

Biga yarımadası sahip olduğu Marmara ve Ege Bölgesi arasındaki konumdan dolayı Osmanlı döneminde Biga Sancak Merkezi olarak seçilmiştir (Kerimoğlu, 1995).

2.3.2. Assos'un Konumu ve Genel Coğrafik Özellikleri

Biga yarımadasında Çanakkale ilinin 100 km güneyinde, Ayvacık ilçesine 17 km uzaklıkta, antik dönemde Troas bölgesi içinde konumlanan Assos, günümüzde Behramkale Köyü halkının yaşam alanıdır. Denizden 238 metre yükseklikte sönmüş bir volkanın eteklerinde kayalıklara kurulmuş olan Assos Edremit Körfezi ve Midilli (Lesbos) Adası karşısında bulunmaktadır.

Assos kenti, çember biçiminde kurulmuş resmi ve sivil yapıların ortasına yüksek bir kayalığa kurulmuş akropolden oluşmaktadır. Athena Tapınağı'nın da bulunduğu yukarı şehir, kentin en yüksek noktasıdır ve surlarla çevrelenen savunma planıyla antik dönem için oldukça korunaklı bir bölgedir (Çapalov, 2010). Bölgedeki Tuzla Çayı Assos'un tarıma elverişli topraklarını sulamaktadır. Tuzla Çayı üzerinde çeşitli dönemlerden 4 adet köprü bulunmakta ancak bunlardan sadece Osmanlı dönemine ait Hüdavendigar Köprüsü kullanılabilir durumdadır (Stupperich, 1991).

Helenistik dönemin en sağlam şekilde günümüze kadar ulaşmış sur duvarları içinde yer alan köy, seksenli yıllarda sit alanı içerisinde kalıp yapılanma yasağı gelince, sur duvarları dışında yeni bir mahalle kurulmaya başlamıştır (Karahan vd., 1992).

2.3.3. Assos'un Geçim Kaynakları

Assos çevresinde günümüzde zeytincilik ve hayvancılıkla uğraşmakta, sebze ve meyve yetiştirilmektedir (Kerimoğlu, 1995). Assos'un kuzeyinde bulunan verimli topraklara sahip Satniois (Tuzla Çayı) vadisi, Helenistik dönemden beri kente önemli bir zenginlik kaynağı sağlamıştır. Assos'un doğusunda yer alan Kadırğa Koyu etrafındaki topraklar da tarım için elverişlidir. Bazı bölgeler düz ancak genellikle Assos ve civarı engebeli ve dağlık bir coğrafi dokuya sahiptir. Bu alanlar, bağcılık ve zeytincilik için oldukça uygun bir toprak yapısı ve iklim özelliklerindedir ve Assos

çevresi zeytinliklerle kaplıdır. Assos-Küçükkuyu arasındaki zeytinliklerden, Türkiye'deki en kaliteli zeytinyağı üretilmektedir (Arslan vd., 2010).

Assos civarında hayvancılık da oldukça önemli bir geçim kaynağıdır. Bölgenin hayvancılık için çok uygun bir bitki örtüsü ve coğrafi yapıya sahiptir (Arslan vd., 2010).

Günümüzde köy halkı turizmden de oldukça iyi bir gelir sağlamaktadır. Turizm faaliyetleri ekonomik kalkınmayı önemli derecede etkilemiştir. Bölgede mevcut otellerin ve pansiyonların dolu olduğu yüksek sezonlarda, köy halkı evlerini pansiyon fiyatına kiralayabilmektedirler. Ayrıca Assos yerel halkı mülklerini, yüksek fiyatlarla özellikle İstanbullu ziyaretçilere satmaktadırlar. Mirasla kendilerine kalan ve başka yerde yaşamını sürdüren yerli toplumun evlerini satmalarındaki en önemli neden evin boş kalmayıp bakım görmesi ve maddi olarak değerlendirilmesidir. Ayrıca turistik hediyelik eşyalar ve yöresel halı satışından elde edilen gelirler de bölge yerel halkının turizmden elde ettiği bir diğer gelir kaynağıdır (Kerimoğlu, 1995).

2.3.4. Assos'un Kültürel Miras Öğeleri

Assos'un tarihi kültürel miras değerlerinin başında antik kenti çeviren 3 km uzunluğunda günümüze kadar çok iyi durumda gelebilmiş surlar gelmektedir. Sur içindeki bölgede kalan yerleşim alanında, tiyatro, Agora, tapınak, gymnasium, gibi yapılar bulunmaktadır. Kentin en tepesinde bulunan Athena tapınağı sanat tarihi açısından da son derece önemli bir kültürel miras değeridir. Assos'un kendine özgü ve orijinalliği bozulmadan yenilenmiş taş köy evleri de sit alanı içinde bulunan kültürel miras değerleri arasındadır.

Assos limanında, günümüzde de hala küçük teknelerin kullanımına açık olan mendirek ve rıhtım antik çağlardan kalan tarihi değerlerden biridir. Yine antik liman bölgesinde yer alan, geçmişte meşe palamudu deposu olarak kullanılan yapılar, günümüzde restore edilerek turistik tesis olarak kullanılmaktadır.

Antik dönemden kalma yapıların haricinde Assos bölgesinde Osmanlı eserleri de bulunmaktadır. Tuzla Çayı (Satnioenis Çayı) üzerine inşa edilmiş sivri kemerli Hüdavendigâr Köprüsü, 14. yüzyıldan kalma bir Osmanlı eseridir. Antik kentin içinde bir orta çağ kulesinin önünde bulunan cami de I. Mahmut döneminde (1362-1389) yapılmış bir Osmanlı eseridir.

Tarihi kültürel miras değerleri, çekicilik unsuru olarak turizm pazarı için çok büyük bir öneme sahiptir. Başta antik kent olmak üzere tarihi değerler, özellikle yabancı turistlerin gösterdiği ilgiden dolayı turizmin gelişimi açısından çok önemli bir unsurdur. Assos'un en önemli özelliklerinden birisi antik kent olmasından dolayı tümüyle korunmuş bir bölgedir. Assos, çok iyi bir şekilde korunmuş, değiştirilmemiş yöresel yerleşim dokusu ve bölgede bulunan tarihi kalıntılar ile çok önemli kültürel miras değerlerine sahiptir. Köy yerleşiminin geçmişteki kültürel değerleri yansıtması, yerel halkın zeytincilik, tarım, yöreye ait el sanatları, halıcılık benzeri işlere devam ediyor olması gibi kültürel miras değerlerinin yaşatılması, turizm için çekicilik unsuru olmaktadır.

Tarihi kültürel değerlerin yanında bölgeye turist çeken diğer özellikler de Assos'un sahip olduğu doğal miras değerleridir. Özellikle Türkiye'de, ilk sıradaki turistik çekicilik unsurlarından biri bölgenin doğal güzellikleridir. Bir bölgenin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi için TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca hazırlanan kitapçıkta; bölgenin doğal değerlerinin, söz konusu bölgenin iklimi, bitki örtüsü, jeolojik oluşumları, hayvan cinsleri, su ve kıyı özelliklerine göre değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Belirtilen bu özelliklere göre Assos bölgesi değerlendirilecek olursa, bölgenin doğal miras değerlerinin de son derece önemli ve zengin olduğu görülmektedir. Assos'un dünyanın sayılı oksijen depolarından biri olan Kaz Dağları eteklerine kurulu olması özelliği, yılın her döneminde bölgeye turist çekmesinin öncelikli sebeplerindendir.

Bütün olarak Assos'un bozulmamış atmosferi, devam ettirilen köy yaşamı ve korunan doğal güzellikleri bölgenin giderek artan bir turistik çekiciliğe sahip olmasını sağlamaktadır. Ancak tüm bu değerlerin sürdürülebilirliği için turizm

faaliyetlerinin planlı ve kontrol altında uygulanması gerçeği de göz ardı edilmemelidir (Kerimoğlu, 1995).

2.3.5. Assos'un Turistik Özellikleri

Assos'a yapılan en son keşif turizmciler tarafından olmuştur. 1970'li yıllarda ülkemizde turizmin hareketlenmesiyle bir turistik belde olarak keşfedilen Assos, çok sıkı bir biçimde korunduğu için en son modernize edilen tatil cennetlerinden biri olmuştur (Arkitekt, 1992).

Assos günümüzde daha çok İstanbulluların hafta sonu tatilini değerlendirmek için tercih ettikleri bir bölgedir. Ünlü düşünür Aristo'nun ilk felsefe okulunu kurduğu yer olarak bilinen Assos'ta değiştirilmemiş yöre yerleşim yapıları ve taş yapılar ziyaretçiler için çekicilik unsurlarının başında gelmektedir. Daha önceleri lüks otel beklentisi olan ziyaretçileri, Assos'un doğa, tarih ve köy yaşamının birleştiği dokusu memnun etmezken, şimdilerde değişen turizm talebi Assos'ta yer bulabilmeyi bile zorlar hale getirmiştir (Balıkçioğlu, 1994).

Turistleri bölgeye çeken en etkileyici unsur, köy yaşantısını birebir deneyimleyebilmek, tarihi ve doğal güzellikleri bir bütün olarak yaşayabilmektir. Assos'un bir diğer çekiciliği de Dünya'nın en önemli oksijen depolarından biri olan Kaz Dağları'nın eteklerinde kurulmuş olmasıdır (Balıkçioğlu, 1994). Günümüzde Assos, turistik değeri giderek artan hem yaz turizmi hem de kültür turizmi için tercih edilen bir bölge haline gelmiştir.

Assos'un her geçen gün artan turist potansiyeli, bölgeye gösterilen turistik önemi de artırmaktadır. Giderek artan bu ilgiyle beraber bölgenin tahrip olmaması adına turizm gelişiminin planlanması gerekmektedir. Ancak planlı turizm gelişimiyle bölgedeki turizm faaliyetleri olumlu sonuçlar doğurabilecek ve turizmin getirdiği olumlu sonuçlar bölgeye olumlu bir şekilde yansımaya devam edecektir.

Assos'ta, liman bölgesinde tarihi taş binaların restore edilip yenilenmesiyle hizmete açılmış 5 adet otel bulunmaktadır. Bu otellerin dışında ayrıca liman bölgesinde kamping pansiyon olarak farklı turistik tesisler de hizmet vermektedir.

Tepedeki köy bölesinde çalıştırılan belirli sayıdaki butik pansiyonların dışında, talebin yüksek olduğu sezonlarda Assos yerel halkı da evlerini pansiyon olarak kiralayabilmektedir.

Assos, ziyaretçilerin özellikle hafta sonu tatilleri ve kısa süreli tatillerini değerlendirmek için tercih ettikleri bir bölgedir. Bunun en önemli nedeni, turistik aktivitelerin çok sınırlı olmasıdır. Turistik aktivitelerin de sınırlı tutulması, bölgenin doğası ve kültürel miras değerlerinin bozulmadan kalmasının sağlanması çabalarından doğmaktadır. Bölgede sınırlı sayıda olan turistik aktivitelerden en önemlileri dalmak ve avlanmaktır. Ancak Assos'a gelen ziyaretçilerin büyük çoğunluğu bölgenin doğasıyla ve tarihi dokusuyla baş başa kalarak yüzme ya da tarihi gezi ve evre turlarına vakit ayırmayı tercih etmektedir. Assos'taki sosyal hayat, bölgenin yerel halkının sahip olduğu yaşam kültürünün devamıdır (Kerimoğlu, 1995).

2.3.6. Turizmin Assos zerinde Yarattığı Etkiler

Planlı turizm hareketinin turistik tarihi bölgeler üzerinde, özellikle korunması açısından çok sayıda olumlu etkisi bulunmaktadır. Turizmin olumlu etkilerinden bir diğeri de, bölgede istihdamı artırması ve bölgede ekonomik kalkınmaya yardımcı olmasıdır. Assos'ta günden güne gelişen turizm bölgede ekonomik refah yaratmış ve iş olanaklarını artırmıştır.

Assos da dahil olmak üzere tarihi bölgelerin, ülkenin tanıtılmasında önemli bir unsur olması, bu bölgelerde turizm faaliyetlerinin geliştirilmesini dolayısıyla da devlet yatırımlarının bu bölgelerde öncelikli olmasında önemli bir etkidir.

Turizm işlevi kazandırmak için çok sayıda tarihi yapı restore edilip bakım yapılmaktadır. Yenilenen tarihi yapılar, otel gibi turistik amaçlı kullanılarak en iyi biçimde korunabilmektedirler. Turizmin Assos için en önemli olumlu etkilerinden bir diğeri de bölgedeki tarihi binaların restore edilip turistik tesis olarak kullanılması ve bu sayede binaların ayakta kalmasının sağlanmasıdır. Turizm sayesinde Assos'un tarihi kültürel miras değerleri korunmakta ve yaşatılmaktadır.

Turizmin tarihi bölgeler üzerindeki başka bir olumlu etkisi ise halk kültürünün, yerel halkın yaşam şeklinin ve somut olmayan kültürel miras değerlerinin tanıtılmasıdır. Assos'un somut olmayan kültürel miras değerleri ve yerel halkının yaşam şekli de ziyaretçilerin ilgisini çekmekte ve turizm aracılığıyla farklı kitlelere tanıtılmaktadır.

Turizmin, tarihi bölgeleri kalkındırmak, hareketlendirmek, istihdamı artırmak, tarihi dokunun korunması gibi olumlu etkileriyle birlikte bir takım olumsuz etkileri de vardır.

Turizmin bir bölge için en olumsuz etkilerinden biri, yerel halkı yaptığı işlerden uzaklaştırıp, bölgenin yalnızca belirli dönemlerde kullanılabilirliğine yönelik bir imaj çizmesi, ölü sezon yaratmasıdır. Aynı zamanda turistik bölgelerdeki evler, gelen ziyaretçiler tarafından satın alınarak ikinci konut olarak kullanılmakta ve bu da söz konusu bölgede yaşamsızlık yaratabilmektedir. Turizm, yerel halkın sahip olduğu somut olmayan kültürel mirası yok edebilmektedir. Assos bölgesinde de en önemli sorunların başında, yerel halkın evlerinin yabancılar tarafından satın alınıp, yılın belirli dönemlerinde ikinci konut olarak kullanılmalarıdır. İkinci konut kullanımının turizm çekicilik unsuru açısından antik kente oldukça olumsuz etkileri olmaktadır.

Yatırımcılar tarafından, antik bölgeye çok yakın konumda yapılan turistik tesisler de bölgede betonlaşmaya, tarihi ve doğal miras değerlerinin zarar görmesine sebep olmaktadır. Assos sit alanı olduğundan dolayı bu şekilde bir olumsuz etkiyle karşı karşıya değildir ancak, Assos antik kentine 10 km uzaklıktaki imara açılmış olan Kadırga Koyu betonlaşma açısından tehlike altındadır.

Turizmden kaynaklanan bir başka olumsuz etki de, sınırlı olduğundan yetersiz kalan donatım unsurlarıdır. Tarihi bölgelerin eski yolları, turizmden dolayı artan trafik yoğunluğuna karşı yetersiz kalmaktadır. Yoğunlaşan trafik, sıkışıklık ve otopark sorunuyla birlikte hava kirliliğine de yol açmaktadır. Tüm bu olumsuz etkilerin yanında artan turistik talep gürültü kirliliği, pahalılık ve altyapı yetersizliği gibi sorunları da beraberinde getirmektedir.

Şu an için turizmin Assos bölgesi üzerindeki olumlu etkilerinin, olumsuz etkilerinden daha baskın olduğu düşünülmektedir. Ancak, ilerleyen dönemlerde turistik talep arttıkça, olumsuz etkilerin daha baskın hale gelebileceği de görülmektedir. Bu nedenle, etkin bir turizm planlama stratejisi uygulamak gerekmektedir (Kerimoğlu, 1995).

2.4. İLGİLİ LİTERATÜR

Literatürde, yerel halkın turizm konusunda algı ve tutumlarıyla ilgili birçok çalışma bulunmakla beraber yerel halkın kültürel mirasın korunması konusunda algı ve tutumlarıyla ilgili daha sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Söz konusu çalışmaların bazıları bu bölümde incelenmiştir.

Allen ve diğerleri 1993'te yaptıkları çalışmalarında Colorado'da yerel halkın turizme karşı algılarını belirlemek üzere bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, ekonomik getiri yükseldikçe yerel halkın turizme yönelik tutumlarının da yükseleceği tespit edilmiştir.

1993 yılında yapılan başka bir çalışma da King, Pizam ve Milman'ın Nadi şehrinde yaşayan yerel halkın turizmin etkilerine yönelik yaptıkları araştırmadır. Çalışmanın sonuçları, turizme bağımlı toplumların turizmin sosyal maliyetleri ile ekonomik getirileri arasındaki ayrımı yapabileceklerini göstermektedir. Tespit edilen olumsuz sonuçlara göre de turizmin gelişimine yönelik herhangi bir tutum sergilenmemektedir.

Linderg ve Johnson 1997'de gerçekleştirdikleri çalışmalarında yerel halkın turizme yönelik tutumlarını değerlendirmek üzere bir model geliştirmişlerdir. Bu çalışmada tutum üzerinde, algılanan ekonomik etkilerin, algılanan suç ve estetik etkilerine göre daha baskın olduğu sonucuna varılmıştır.

Mason ve Cheyne 2000 yılında Yeni Zelanda'da yaptıkları çalışmada turizmin gelişimine karşı yerel halkın tutumlarını belirlemeyi amaçlamışlardır.

Araştırmada algılanan olumlu etkilerin sosyal tesislerin yapılması, istihdam yaratılması ve bölgenin turizme teşvik edilmesi olarak bulunurken, olumsuz etkiler ise trafik problemleri ve gürültünün fazlaşması, alkol kullanımının artması olarak tespit edilmiştir.

2002’de gerçekleştirdikleri çalışmalarında Gürsoy, Jurowski ve Uysal yapısal modelleme yaklaşımı ile yerel halkın tutumlarını incelemiştir. Bu araştırmaya göre ekosentrik değerlerin, kaynak tabanının kullanımının, turizmin faydalarının, algılanan maliyetlerin ve endişenin yerel halkın desteğini etkilediği sonucuna varılmıştır.

Gürbüz’ün 2002’de Safranbolu’da yaptığı çalışmasında anket yöntemi kullanılmış ve yerel halkın %87’sinin, turizmin sosyal çevreye olan etkisini olumlu olarak algıladıkları sonucuna varılmıştır. Ancak bu olumlu algının yanında turizmin hayat pahalılığına da yol açması yerel halkın şikayetçi olmasına sebep olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonuçlarına göre turist ve yerel halkın etkileşim içinde olduğu fakat yerel halkın daha fazla etkilenen kesim olduğu tespit edilmiştir. Bölgedeki yerel halkın turizmi ekonomik gelir kaynağı olarak görmeleri turizmin negatif taraflarını algılamalarına engel olmaktadır.

2007 yılında yapılan başka bir çalışmada Dyer, Gürsoy, Sharma ve Carter yapısal bir model geliştirerek Avustralya, Queensland’da yaşayan yerel halkın turizm etkilerine yönelik algı ve algıları sonucunda turizme karşı desteklerini tanımlamayı amaçlamışlardır. Ulaştıkları bulgulara göre, yerel halkın algıladığı ekonomik etkinin turizm gelişimini desteklemeleri açısından önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna varmışlardır.

Çetin 2010’da Cumalıkızık’ta gerçekleştirdiği çalışmasında "araştırmaya katılanların yarısının turizm değerlerini koruma bilinci gelişmiştir." sonucunu ortaya koymuştur.

Eren ve Aypek 2012’de yaptıkları çalışmada Bursa’nın Cumalıkızık Köyü’nde yerel halkın, turistlerin ve turistik tesislerin çevreye zarar vermediğini

düşündükleri, çevresel bilinçlerinin yükseldiği, turizmi kültürlerini koruma ve geliştirmeye faydası olan bir unsur olarak gördükleri, istihdam açısından yararlı olarak gördükleri ve turizmin gelişimine yönelik pozitif tutum sergiledikleri sonucuna varmışlardır.

Bilim ve Özer'in 2013'de Konya'da gerçekleştirdikleri araştırmada yerel halkın, ekonomik etkilere karşı olan algılarının diğer etkilerden doğan algılarına göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Bununla beraber genel olarak yerel halkın turizm algısının pozitif olduğu ve turizmi destekledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca işletmelerinin sayıca artması ve geliştirilmesi isteği de yerel halkın bilincinin yüksek olduğunu göstermektedir.

2014 senesinde Çelikkanat'ın Bodrum merkezde gerçekleştirdiği araştırmada yerel halkın turizmin sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerine yönelik algıları, sahip oldukları çeşitli demografik özelliklere göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Turizm çalışanı ve yabancı dil bilen yerel halk bireylerinin turizmin ekonomik ve sosyal etkilerine yönelik algılarının pozitif olduğu, genel olarak evli ve çocuklu olan yerel halk bireylerinin turizmin etkilerine yönelik algılarının negatif olduğu, eğitim düzeyi yüksek olan yerel halk bireylerinin çevresel etkilere yönelik algılarının negatif olduğu, daha uzun zamandır bölgede yaşayan yerel halkın sosyal etkilere yönelik algılarının daha negatif olduğu sonucuna varılmıştır.

Yine 2014'de yapılmış olan Brista ve diğerlerinin çalışmasında, İtalya'nın Folgaria ilçesinde yaşayan yerel halkın genel olarak turizmin ekonomik etkilerine yönelik algılarının pozitif olduğu görülmüştür. Folgaria'da ikamet eden yerel halkın, turizm hareketinin bölgeye daha çok yatırıma imkan verdiğini ve ekonomik gelir sağladığını düşündükleri, istihdam sağladığını fakat bununla beraber mal ve hizmet fiyatlarının arttığını düşündükleri tespit edilmiştir. Genel olarak turizmin çevresel etkilerine yönelik algıların negatif olduğu, sosyo-kültürel etkilerin yönelik algıların daha pozitif olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Yerel halkın turizm gelişimini desteklediği ve aynı zamanda turizm plan ve politikalarının geliştirilmesi kanaatinde olduğu da ulaşılan sonuçlardandır.

Zadel ve diğerkleri de 2014'de Slovenya'nın Pozega ilinde yaptıkları araştırmada yerel halkın % 85'inin turizm gelişimine yönelik algılarının olumlu olduğu, %15'inin ise olumsuz olduğunu tespit etmişlerdir. Bu sonuçlarla birlikte yerel halkın %75'inin şehrin turizm potansiyeline sahip olduğunu dūřndklerini, %90'ının turizm gelişiminin toplumun refah düzeyini yükselteceği kanaatinde olduğunu ve yalnızca %7'sinin turizm kalkınma planları konusunda bilgi sahibi olduğunu ortaya koymuşlardır.

Chili'nin 2015 senesinde Güney Afrika'da Zulu lkesinin Pietermaritzburg bölgesinde yaptığı çalışmada mülakat yöntemini kullanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılarının olumsuz olduğu ve bu sonuca yerel halkın eğitim seviyesinin düşük olmasının sebep olduğunu tespit edilmiştir. Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik olumsuz algıları neticesinde de turizmin gelişimine destek olmadıkları ve turizmin de bölgenin gelişimi için bir katkı sağlamadığı düşüncesinde oldukları görülmüştür.

Garcia ve diğerklerinin İspanya'nın Benalmedena bölgesinde 2016 senesinde yapıkları araştırmada yerel halkın sosyo-demografik kriterleri ile turizme yönelik algı ve tutumları ilişkisinde genel olarak önemli derecede fark olduğu tespit edilmiştir. Yaş faktörü ve turizm algısı arasında fark olmadığı görülürken, medeni hal faktörünün turizm algısında farklılık gösterdiği, evli ve çocuklu bireylerin daha pozitif algılara sahip olduğu görülmüştür. Düzenli şekilde sosyal derneklere katılımı olan yerel halk en olumlu tutuma sahipken, arada katılanların ise en olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin tutumlarının da daha olumlu olduğu ve sonradan bölgeye yerleşenlere nazaran yerli halkın tutumlarının ise daha negatif olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

şahin'in 2017'de Artvin'de gerçekleştirdiği nicel bir araştırma yaptığı çalışmada yerel halkın algı ve tutumlarını incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre yerel halkın turizm algısının olumlu yönde olduğu ve turizme destek verdikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte turizm desteği ile turizmin kültürel etkileri arasında olumlu yönde orta düzeyde, ekonomik etkileri arasında olumlu yönde zayıf düzeyde,

sosyal ve çevresel etkileri arasında olumsuz yönde zayıf düzeyde ilişki tespit edilmiştir.

İşçi ve diğerlerinin 2018’de Efes’in yer aldığı İzmir’in Bergama ve Selçuk ilçelerinde gerçekleştirdikleri çalışmada, mekana ve yerel halka bağlılığın kültürel mirası korumaya yönelik algıyı olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Bireylerin ekonomik geçimlerini ve sosyal kimliklerini arttıran yaşam bölgeleri, aynı bölgedeki kültürel mirasa yönelik algıyı olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ele alınan bağlılık-algı ve tutum kavramları arasındaki ilişkinin de güçlü olduğunun beirlenmiştir.

Uysal 2018’de hazırladığı yüzsek lisans tezinde Bursa’nın İznik ilçesinde bulunan kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonucunda, Bursa’nın İznik ilçesi yerel halkının turizm ve kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında olumlu görüş belirttikleri görülmüştür. Bununla beraber kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel yönetime ilişkin olumsuz yönde görüş belirttikleri sonucuna da ulaşılmıştır.

Pekerşen ve diğerlerinin 2019’da Cumalıkızık’ta yaptıkları çalışmalarında yerel halkın çoğunun kültürel miras koruma çalışmalarına katkı sağlamaya istekli ve bunun önemli olduğuna, bununla birlikte yerel halkın bu koruma çalışmalarında yer alması gerektiği görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın yöntemine, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama süreci, verilerin analizine ve araştırmanın bulgularına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

3.1.1. Araştırmanın Hipotezleri

“Hipotez”, araştırma problemi ile ilgili olarak ileri sürülen, henüz test edilmemiş, iddia veya açıklamalar olarak tanımlanmaktadır (Yükselen, 2017).

Gerçekleştirilen literatür taraması sonucunda, değişkenler arasındaki ilişkileri araştırmak üzere oluşturulan ana hipotezler ve ana hipotezler altında yer alan alt hipotezler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Yerel halkın Assos bölgesindeki kültürel miras kaynakları ile ilgili algılarının kültürel miras kaynaklarının korunmasına yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1a}: Yerel halkın "yerel yönetimlerin desteği" algısının "kültürel miras kaynaklarının korunması ve tanıtımına katılım isteği" tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1b}: Yerel halkın " yerel yönetimlerin desteği" algısının "kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği" tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1c}: Yerel halkın "kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı" algısının "kültürel miras kaynaklarının korunması ve tanıtımına katılım isteği" tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1d}: Yerel halkın "kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı" algısının "kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği" tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi

vardır.

H_{1e}: Yerel halkın "kültürel miras kaynaklarının toplumsal katkısı" algısının "kültürel miras kaynaklarının korunması ve tanıtımına katılım isteği" tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1f}: Yerel halkın "kültürel miras kaynaklarının toplumsal katkısı" algısının "kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği" tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H₂: Yerel halkın kültürel miras kaynaklarının korunmasına yönelik tutumları cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

H_{2a}: Yerel halkın "kültürel miras kaynaklarının korunması ve tanıtımına katılım isteği" tutumları cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

H_{2b}: Yerel halkın "kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği" tutumları cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

H₃: Yerel halkın kültürel miras kaynaklarının korunmasına yönelik tutumları gelirlerine göre farklılaşmaktadır.

H_{3a}: Yerel halkın "kültürel miras kaynaklarının korunması ve tanıtımına katılım isteği" tutumları gelirlerine göre farklılaşmaktadır.

H_{3b}: Yerel halkın "kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği" tutumları gelirlerine göre farklılaşmaktadır.

H₄: Yerel halkın kültürel miras kaynaklarının korunmasına yönelik tutumları bölgede yaşama sürelerine göre farklılaşmaktadır.

H_{4a}: Yerel halkın "kültürel miras kaynaklarının korunması ve tanıtımına katılım isteği" tutumları bölgede yaşama sürelerine göre farklılaşmaktadır.

H_{4b}: Yerel halkın "kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği" tutumları bölgede yaşama sürelerine göre farklılaşmaktadır.

3.1.2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, “2019 yılı Haziran ve Temmuz aylarında Çanakkale-Assos bölgesinde yaşayan 18 yaş ve üzeri tüm yerel halk” oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, evrenin büyüklüğünün belirlenebilmesi için Türkiye İstatistik Kurumu’ndan Behramkale Köyü nüfusunun 667 kişi olduğu bilgisi edinilmiş ancak

18 yaş üzeri bireylerin ayrımı yapılmadığı için Assos bölgesinin bağlı olduğu Behramkale Köyü Muhtarlığı'ndan bölgede yaşayan yerel halk ile ilgili istatistiki bilgiler elde edilmiştir (tuik.gov.tr). Buna göre 2019 yılında söz konusu aylarda Assos bölgesinde ikamet eden 18 yaş üzeri birey sayısı 550 kişidir. Araştırma kapsamında yerel halk sayısının ulaşılabilir olması nedeniyle tam sayım yapılması hedeflenmiştir. Bu nedenle araştırma evrenini oluşturan tüm bireyler araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Araştırma süresi boyunca söz konusu aylarda bölgede bulunan tüm yerel halka anketler ulaştırılmaya çalışılmış, gönüllük esasına dayalı olarak doldurtulan anketlerden 228 tanesi geri dönmüştür.

3.1.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Çalışmanın bu bölümünde veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırma iki aşamalı olarak dizayn edilmiştir. Birinci aşama, literatür taraması kapsamında gerçekleştirilen “kavramsal çalışma kısmı”dır. Tez çalışmasının bu kısmında, konu ile ilgili temel araştırma kaynakları, kitaplar, makaleler ve diğer bilimsel kaynaklar taranmış ve elde edilen veriler doğrultusunda çalışmanın kuramsal bölümü oluşturulmuştur. Tez çalışmasının ikinci aşaması olan “araştırma bölümü” kapsamında ise, hazırlanan bir anket formu Assos bölgesinde yaşayan yerel halka uygulanmış ve elde edilen sonuçlar analiz edilmiştir.

Veri toplama aracı olarak “**anket tekniği**” nden yararlanılmıştır. Anket, iki farklı soru formunu içermekte ve kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Ankette 1 adet açık uçlu soru yer almaktadır (katılımcıların mesleği). Soru formunun ilk kısmı yerel halkın demografik bilgilerinin ve Assos bölgesindeki kültürel miras kaynakları ve turizm gelişimine yönelik düşüncelerinin belirlenmesine yönelik “*Nominal*” tarzda oluşturulmuş 13 soruyu içermektedir. Soru formunun ikinci türünde ise yerel halkın bölgedeki kültürel miras kaynaklarına yönelik algı ve tutumlarını ölçmeye yönelik Okuyucu (2011) ve Uysal (2018) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanılarak

araştırmacılar tarafından “*aralıklı ölçek*” tarzında oluşturulan 31 maddelik yapılandırılmış bir form kullanılmıştır.

3.1.3.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma 2019 yılının Haziran ve Temmuz ayları boyunca gerçekleştirilmiştir. Anketler yüz yüze görüşmeler şeklinde yerel halka doldurtulmuştur. Katılımcılardan elde edilen 228 anketten 26 tanesi eksik ve hatalı doldurulduğu için değerlendirmeye alınmamıştır. Araştırma analizleri **202 anket** üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Araştırma verilerinin değerlendirilmesi sürecinde SPSS 23.0 istatistik programı kullanılmıştır. Analize başlanılmadan önce elde edilen verilerin kodlama işlemleri yapılmış ve veriler analiz için hazır hale getirilmişlerdir. Elde edilen verilerin analizinde, “Tanımlayıcı Analizler (Yüzde ve Frekans Dağılımı)”, “Açıklayıcı Faktör Analizi”, “oklu Regresyon Analizi”, “Mann Whitney U Testi” ve “Kruskal Wallis Analiz” tekniklerinden yararlanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik analizler gerçekleştirilmeden önce, verilerin normal dağılım sergileyip sergilemedikleri (Kolmogorov-Smirnov ve ShapiroWilk testleri ile) ve varyansların homojenliği (Levene testi ile) test edilmiştir. Ayrıca verilerin arpıklık ve basıklık değerleri de hesaplanmıştır. Normal dağılım sergilemeyen verilerde parametrik testlerin non-parametrik karşılıkları kullanılmıştır.

3.2. ARAşTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde araştırma verilerinin analizinden elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

3.2.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Araştırma Bulguları

Araştırmada yer alan 202 örneklemin demografik özelliklerini gösteren tablo aşağıda verilmiştir

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri

CİNSİYET	n	%	YAŞ	n	%
Kadın	67	33,2	18-25	9	4,5
Erkek	135	66,8	26-35	52	25,7
			36-45	52	25,7
			46-55	51	25,2
			56-65	19	9,4
			66 ve üzeri	19	9,4
Toplam	202	100,0	Toplam	202	100,0
MEDENİ DURUM	n	%	EĞİTİM DURUMU	n	%
Evli	127	62,9	İlköğretim	38	18,8
Bekar	75	37,1	Lise	74	36,6
			Üniversite	83	41,1
			Master veya doktora	7	3,5
Toplam	202	100,0	Toplam	202	100,0
MESLEK*	n	%	AYLIK ORTALAMA GELİR	n	%
Turizmle ilgili*	76	37,6	2000 tl ve altı	55	27,2
Turizmle ilgili değil*	126	62,4	2001-4000 tl	67	33,2
			4001-6000 tl	32	15,8
			6001-8000 tl	23	11,4
			8001 tl ve üstü	25	12,4
Toplam	202	100,0	Toplam	202	100,0

* Açık uçlu soru gruplandırılarak frekansları alınmıştır.

Tablo 2’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan yerel halkın %33,2’sini (67 kişi) kadınlar, %66,8’i (135 kişi) erkekler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan yerel halkın yaş kategorilerine göre dağılımları incelendiğinde, “26-35” ve “36-45” yaş aralığındaki bireyler %25,7’şerlik eşit oranlarla çoğunluğu oluştururken, bu oranı %25,2 ile “46-55” yaş aralığındaki grup takip etmektedir. Üçüncü ve dördüncü sıralarda yine eşit olarak %9,4’lük oranlarla “56-65” ve “66 ve üzeri” yaş aralığındaki bireylerin oluşturduğu gruplar gelmektedir.%4,5 oranıyla da 9 kişiyle en az bireyin oluşturduğu grubun “18-25” yaş aralığı olduğu görülmektedir.

Başka bir demografik özellik incelendiğinde ise, ankete katılan yerel halkın %62,9’u (127 kişi) “evli”, %37,1’i (75 kişi) ise “bekar”dır.

Ankete katılan yerel halkın eğitim durumu incelendiğinde, katılımcıların %41,1 (83 kişi) gibi önemli bir bölümünün “üniversite mezunu” olduğu görülmektedir. Bu oranı %36,6 (74 kişi) “lise mezunu” olan yerel halk takip etmektedir. “İlköğretim mezunu” yerel halkın oranı %18,8 (38 kişi) iken, “master veya doktora mezunu” katılımcıların oranı %3,5 (7 kişi) olarak tespit edilmiştir. Eğitim durumları ile ilgili yapılan analizin sonucuna göre; araştırmaya katılan yerel halkın büyük üniversite veya lise mezunu bireylerden oluştuğu görülmektedir.

Bir diğer demografik özelliğe göre araştırmaya katılan yerel halkın %62,4’ünün (126 kişi) mesleği “turizmle ilgili değil” iken, %37,6’sının ise “turizmle ilgili” olduğu sonucuna varılmıştır.

Ankete katılan yerel halkın %33,2’sinin (67 kişi) aylık ortalama gelirlerinin “2001-4000 TL” arasında olduğunu ifade etmişlerdir. Yerel halkın %27,2’sinin (55 kişi) ise aylık ortalama gelirleri “2000 TL ve altı”ndadır.%15,8’lik oranla araştırmaya katılan yerel halktan 32 kişinin aylık ortalama geliri “4001-6000 TL” arasında olduğu görülmektedir. Yerel halkın %12,4’ü (25 kişi) “8001 TL ve üstü”, %11,4’ü (23 kişi) “6001-8000 TL” arasında aylık ortalama gelire sahiptir. Aylık ortalama gelir için yapılan analiz sonuçları geniş bir dağılıma sahiptir.

3.2.2. Diğer Nominal Sorulara İlişkin Araştırma Bulguları

Assos Bölgesinde Yaşama Süresi

Araştırmaya katılan 202 bireyden oluşan yerel halkın %31,7’si (64 kişi) “31 yıl ve üzeri” süredir Assos’ta yaşadıklarını ifade etmişlerdir. “2-5 yıl” arası süredir yaşayan kişilerin oranı %21,3(43 kişi), “6-10 yıl” arası süredir yaşayanların oranı %10, 9(22 kişi)’dur.“1 yıldan az” süredir yaşayanların yüzdesi %8,9 (18 kişi) iken, “16-20 yıl” arası yaşayanlar %8,4 (17 kişi) ve “11-15 yıl” arası yaşayanlar %7,9 (16 kişi) olarak takip etmektedir.“21-25 yıl” yaşayanların oranı %6,4(13 kişi) ve “26-30 yıl” arası yaşayanların oranı ise %4,5(9 kişi) olarak belirlenmiştir.

Turizmle İlgili Genel Görüş

Turizmle ilgili genel görüşün tespit edilmesi için yapılan analizin sonucuna göre ankete katılan yerel halkın %90,1'lik büyük bir oranının (182 kişi) turizmi desteklediği görülmektedir. Araştırmaya katılan 202 kişinin %7,9'u (16 kişi) "turizmi ne destekliyor ne desteklemiyor" sonucunu verirken, sadece% 2'sinin (4 kişi) "turizme karşı" olduğu sonucuna varılmıştır.

Turizm Sektöründe Çalışma Durumu

Araştırmaya katılan yerel halkın %53,5 oranında büyük bir bölümü (108 kişi) "turizm sektöründe doğrudan çalıştığını" belirtmişlerdir. "Turizm sektöründe dolaylı olarak çalıştığını" ifade eden katılımcılar ise %23,3'üdür (47 kişi). Ankete katılanların %13,9'u (28 kişi) "turizm sektöründe çalışmadığını" belirtirken, %9,4'ü (19 kişi) de "şu an çalışmıyor" ifadesini seçmiştir.

Açık uçlu olarak ankette meslekler sorulmuş, verilen cevaplar "turizmle ilgili" ve "turizmle ilgili değil" şeklinde kategorileştirilmiştir. Turizm sektöründe çalışma durumlarını soran bu soruya verilen cevaplardaki sayısal farkın nedeni, asıl mesleklerinin yanında turizmle ilgili ek iş yapan katılımcıların varlığıdır.

3.2.3. Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) Sonuçları

Araştırma kapsamında kullanılan "Yerel Halkın Kültürel Mirasa Yönelik Algıları" ve "Yerel Halkın Kültürel Mirasın Korumasına Yönelik Tutumları" ölçeklerinde yer alan maddeler faktör analizine tabi tutulmuş ve analiz sonucuna göre yapı geçerliliği sağlanmış maddeler son ölçekte yer almıştır.

Faktör analizinin sonucunun yorumlanabilir olmasına *KMO* ve *Bartlett Testi* sonuçları dikkate alınarak karar verilmiştir. *KMO* değerleri faktör analizinin iyi olup olmadığı hakkında bilgi vermektedir. *KMO* ölçütü 1'e ne kadar yakınsa verilerin faktör analizi için o kadar uygun olduğunu göstermektedir. *KMO* değerleri için; "0,90=mükemmel", "0,80=çok iyi", "0,70=iyi", "0,60=orta", "0,50=zayıf" ve "0,50'nin altı=kabul edilemez" şeklinde bir sınıflandırma yapılmaktadır (Kalaycı,

2006: 322). Çalışmanın faktör analizinde dik eksen döndürme tekniği (Varimax) tercih edilmiştir.

Yerel Halkın Kültürel Mirasa Yönelik Algıları Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Araştırma kapsamında yerel halkın kültürel mirasa yönelik algıları ölçeği için Varimax dik eksen döndürme tekniği kullanılarak yapılan faktör analizine ilk aşamada ölçekte yer alan 23 madde ile başlanmıştır. Uygulanan faktör analizinin ardından tekrar eden, tek boyut oluşturan, faktör yükü 0,50'dan küçük olan ve/veya binişiklik gösteren ifadeler ölçekten çıkarılmıştır (toplam 7 ifade). Ölçek son hali ile yeniden faktör analizine tabi tutulmuş ve analizde temel alınan maddeler için özdeğeri "1" in üzerinde olan 3 bileşen olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre; birinci faktör "**yerel yönetimin desteği**", ikinci faktör "**kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı**" ve üçüncü faktör "**kültürel miras kaynaklarının toplumsal katkısı**" olarak adlandırılmıştır. Faktör sayısının belirlenmesinde faktör öz değerleri ve varyansa yapılan katkı toplamı dikkate alınmıştır. Belirlenen 3 faktörün varyansa yaptıkları toplam katkı %60,603'tür.

Tablo 3. Kültürel Miras Algısı Ölçeğinin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Faktör Yük Değerleri			Özdeğer	Varyans Açıklama Oranı (%)
	<i>Yerel Yönetimin Desteği</i>	<i>Kültürel Miras Kaynaklarının Ekonomik Katkısı</i>	<i>Kültürel Miras Kaynaklarının Toplumsal Katkısı</i>		
AÖ22	0,87			4,413	27,584
AÖ20	0,86				
AÖ21	0,84				
AÖ18	0,75				
AÖ17	0,72				
AÖ15	0,68				
AÖ23	0,59				
AÖ8		0,83		3,606	22,539
AÖ10		0,82		1,677	10,480
AÖ12		0,75			
AÖ11		0,70			
AÖ13		0,70			
AÖ9		0,65			
AÖ5			0,80		
AÖ6			0,78		

AÖ7			0,76		
-----	--	--	------	--	--

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterlilik Ölçütü: 0,778

Bartlett Testi : ($\chi^2=1,603E3$; df=120; p=0,000; p<0,05)

Tablo 4’de, faktör analizinde uygun görülen maddelerin çıkarılmasının ardından kalan ifadelerin yer aldığı güvenilirlik analizi sonuçları görülmektedir.

Tablo 4. Kültürel Miras Algısı Ölçeği - Faktör Analizi Sonrası Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyutlar	Cronbach Alfa (α) katsayıları	
<i>Kültürel Miras Algısı</i>	Yerel Yönetimin Desteği	,879	,768
	Kültürel Miras Kaynaklarının Ekonomik Katkısı	,831	
	Kültürel Miras Kaynaklarının Toplumsal Katkısı	,677	

Güvenilirlik değeri bir ölçme aracının tekrarlanan ölçümlerde aynı sonucu verme derecesinin göstergesidir. Araştırmada kullanılan kültürel miras algısı ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı değerlerinin literatürde kabul gören %70’in üzerinde olduğu görülmektedir.

Yerel Halkın Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Tutumları Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Araştırma kapsamında yerel halkın kültürel mirasın korunmasına yönelik tutumları ölçeği için Varimax dik eksen döndürme tekniği kullanılarak yapılan faktör analizine ilk aşamada ölçekte yer alan 8 madde ile başlanmıştır. Uygulanan faktör analizinin ardından tekrar eden, tek boyut oluşturan, faktör yükü 0,50’den küçük olan ve/veya binişiklik gösteren ifadelerin bulunmadığı tespit edilmiş ve hiçbir madde ölçekten çıkarılmamıştır. Analizde temel alınan maddeler için özdeğeri “1”in üzerinde olan 2 bileşen olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre; birinci faktör “**kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği**” ve ikinci faktör “**kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği**” olarak

isimlendirilmiştir. Faktör sayısının belirlenmesinde faktör öz değerleri ve varyansa yapılan katkı toplamı dikkate alınmıştır. Belirlenen 2 faktörün varyansa yaptıkları toplam katkı %63,224'tür.

Tablo 5. Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Tutum Ölçeğinin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Faktör Yük Değerleri		Özdeğer	Varyans Açıklama Oranı (%)
	<i>Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği</i>	<i>Kültürel Miras İle İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği</i>		
TÖ26	0,81		3,893	48,666
TÖ27	0,79			
TÖ28	0,74			
TÖ24	0,73			
TÖ25	0,67			
TÖ29	0,63			
TÖ31		0,90	1,165	14,558
TÖ30		0,81		

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterlilik Ölçütü: 0,838
Bartlett Testi : ($\chi^2=596,60$; $df=28$; $p=0,000$; $p<0,05$)

Tablo 6'da, faktör analizinde uygun görülen maddelerin çıkarılmasının ardından kalan ifadelerin yer aldığı güvenilirlik analizi sonuçları görülmektedir.

Tablo 6. Kültürel Miras Algısı Ölçeği - Faktör Analizi Sonrası Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyutlar	Cronbach Alfa (α) katsayıları	
<i>Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Tutumlar</i>	Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği	,840	,822
	Kültürel Miras İle İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği	,720	

Araştırmada kullanılan kültürel miras algısı ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı değerlerinin literatürde kabul gören %70'in üzerinde olduğu görülmektedir.

3.2.4. Yerel Halkın Kültürel Miras Algılarının Bölgedeki Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Bulguları

Regresyon analizi, değişkenler arasında sebep-sonuç ilişkisi arayan bir analiz yöntemidir (Nakip ve Yaraş, 2017). Araştırma kapsamında, birden fazla bağımsız değişkenin etkisinin incelenecek olması nedeniyle çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

Bu bölümde yerel halkın kültürel miras algılarına ilişkin faktörlerin kültürel mirasın korunmasına yönelik tutumları üzerindeki etkisini belirlemek üzere %95 güven sınırında uygulanan regresyon analizlerinin sonuçlarına yer verilmektedir.

Tablo 7’de kültürel miras algılarını ifade eden faktörlerin kültürel mirasın korunmasına yönelik tutumlardan "kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği" boyutu üzerindeki etkisine yönelik model özeti görülmektedir.

Tablo 7. Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı Faktörleri -Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği Boyutu Modeli Özeti

Model	R	R Square
1	,488 ^a	,239

a. Bağımsız değişkenler: Yerel Yönetimin Desteği, Kültürel Miras Kaynaklarının Ekonomik Katkısı, Kültürel Miras Kaynaklarının Toplumsal Katkısı

b. Bağımlı değişken: Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Tutumlar – “kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği”

Tablo 7’de incelenmesi gereken değer R^2 değeridir. Bu sonuca göre; bağımsız değişkenler durumundaki “yerel yönetimin desteği”, “kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı” ve "kültürel miras kaynaklarının toplumsal katkısı" bağımsız değişkenlerinin bağımlı değişken durumundaki “kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği” değişkenine ait varyansı %23,9 oranında açıkladığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle “kültürel miras kaynaklarının korunması ve tanıtımına katılım isteği” tutumunun %23,9 oranında bu faktörlere bağlı olarak şekillendiği anlaşılmaktadır.

Modeldeki katsayıların tahmin değerleri ve bunlara ilişkin t değerleri ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8. Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı Faktörleri -Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği Boyutu Modeli Katsayılar Tablosu

Model	B	t	p
1 (Sabit)	0,12	,193	,847
Kültürel Miras Algısı - “yerel yönetimin desteği”	-,014	-,230	,818
Kültürel Miras Algısı - “kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı”	,479	7,801	,000*
Kültürel Miras Algısı - “kültürel miras kaynaklarının toplumsal katkısı”	,055	,891	,374

p>0.05 anlamsız; p<0.05 anlamlı*; güvenilirlik: % 95

Katsayı (Coefficients) tablosu, regresyon denklemini için kullanılan regresyon katsayılarını ve bunların anlamlılık düzeylerini vermektedir. Araştırmada “kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı” arasındaki ilişki $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı iken, “yerel yönetimin desteği” değişkeni ile “kültürel miras kaynaklarının toplumsal katkısı” arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle; yerel halkın Assos bölgesinde kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı ile ilgili algılarının genel olarak “kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği” tutumlarına anlamlı bir katkı yaptığı söylenebilir.

Yerel halkın kültürel miras algılarına yönelik faktörleri ile “kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği” bağımlı değişkenine ait regresyon denklemini,

Y (Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği) = 0,12+ 0,479*(Kültürel Miras Kaynaklarının Ekonomik Katkısı) şeklinde yazılır.

Tablodan da görüldüğü üzere, kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı ile ilgili algılama düzeyindeki 1 birimlik artış kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği tutumunu 0,479 birim arttıracaktır.

Tablo 9’da kültürel miras algılarını ifade eden faktörlerin kültürel mirasın korunmasına yönelik tutumlardan "kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği" boyutu üzerindeki etkisine yönelik model özeti görülmektedir.

Tablo 9. Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı Faktörleri -Kültürel Miras İle İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği Boyutu Modeli Özeti

Model	R	R Square
1	,266 ^a	,071

a. Bağımsız değişkenler: Yerel Yönetimin Desteği, Kültürel Miras Kaynaklarının Ekonomik Katkısı, Kültürel Miras Kaynaklarının Toplumsal Katkısı

b. Bağımlı değişken: Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Tutumlar – “kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği”

Bu sonuca göre; bağımsız değişkenler durumundaki “yerel yönetimin desteği”, “kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı” ve "kültürel miras kaynaklarının toplumsal katkısı" bağımsız değişkenlerinin bağımlı değişken durumundaki “kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği” değişkenine ait varyansı %7,1 oranında açıkladığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle “kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği” tutumunun %7,1 oranında bu faktörlere bağlı olarak şekillendiği anlaşılmaktadır.

Modeldeki katsayıların tahmin değerleri ve bunlara ilişkin t değerleri ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 10. Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı Faktörleri - Kültürel Miras ile İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği Boyutu Modeli Katsayılar Tablosu

Model	B	t	p
1 (Sabit)	-,006	-,084	,933
Kültürel Miras Algısı - “yerel yönetimin desteği”	,179	2,607	,010*
Kültürel Miras Algısı - “kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı”	,146	2,131	,034*
Kültürel Miras Algısı - “kültürel miras kaynaklarının toplumsal katkısı”	,131	1,906	,058

p>0.05 anlamsız; p<0.05 anlamlı*; güvenilirlik: % 95

Katsayı (Coefficients) tablosu, regresyon denklemini için kullanılan regresyon katsayılarını ve bunların anlamlılık düzeylerini vermektedir. Araştırmada “yerel

yönetimin desteği” değişkeni ile “kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı” arasındaki ilişki $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı iken, “kültürel miras kaynaklarının toplumsal katkısı” arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle; yerel halkın Assos bölgesinde yerel yönetimin desteği ve kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı ile ilgili algılarının genel olarak “kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği” tutumlarına anlamlı bir katkı yaptığı söylenebilir.

Yerel halkın kültürel miras algılarına yönelik faktörleri ile “kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği” bağımlı değişkenine ait regresyon denklemi, **Y (Kültürel Miras İle İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği) = -0,006 + 0,179*(yerel yönetimin desteği) + 0,146* (kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı)** şeklinde yazılır.

Söz konusu ilişkiler incelendiğinde, ilgili değişkenler için oluşturulan “H₁ Ana Hipotezi” altında yer alan H_{1b}, H_{1c} ve H_{1d} alt hipotezlerinde alternatif hipotezler kabul edilmiş, sıfır hipotezleri reddedilmiştir. H_{1a}, H_{1e} ve H_{1f} alt hipotezlerinde ise alternatif hipotezler reddedilmiş, sıfır hipotezleri kabul edilmiştir.

3.2.5. Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis Testi Bulguları

Gruplar arasındaki ilişkilerinin incelendiği normal dağılım sergilemeyen veriler için parametrik olmayan analiz tekniklerinden “Mann-Whitney U Testi” ve “Kruskal-Wallis Testi”nin kullanılması uygun görülmüştür. Öncelikle demografik özelliklerde yer alan bağımsız değişkenlerden cinsiyetin faktör bileşenleri üzerindeki etkisi, normal dağılım varsayımı sağlanmadığı için parametrik olmayan, bağımsız iki grup arasındaki farklılıkların testi Mann-Whitney U ile $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde araştırılmıştır. Katılımcıların yaşları, bölgede yaşama süreleri, turizmle ilgili genel görüşleri ve turizm sektöründe çalışma durumunun faktör bileşenleri üzerinde etkisi olup olmadığı ise, benzer şekilde normal dağılım varsayımı sağlanmadığı için gruplar arası tek yönlü varyans analizinin parametrik olmayan karşılığı Kruskal-Wallis testi ile ($p < 0,05$) anlamlılık düzeyinde araştırılmıştır.

Kruskal-Wallis testi, ikiden çok ve bağımsız grubu karşılaştırmak için tercih edilen, non-parametrik bir istatistiksel yöntemdir. Kruskal-Wallis testinin parametrik karşılığı tek yönlü varyans analizidir. Kruskal-Wallis testi ile anlamlı sonuçlar elde edildiği takdirde, gruplardan en az birinin diğerlerinden farklı olduğu sonucuna varılmaktadır (Corder ve Foreman, 2009: 100).

Tablo 11. Yerel Halkın Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği ve Kültürel Miras ile İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği Boyutları ile Cinsiyetlerine Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları

BAĞIMLI DEĞİŞKEN	BAĞIMSIZ DEĞİŞKEN	N	Z-değeri	P-değeri (Asymp. Sig.)	AÇIKLAMA
<i>Yerel Halkın Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım isteği</i>	Cinsiyet	202	-,067	,946	Yerel halkın kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.
	<i>Kadın</i>	67			
	<i>Erkek</i>	135			
<i>Yerel Halkın Kültürel Miras İle İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği</i>	<i>Kadın</i>	67	-,222	,824	Yerel halkın kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.
	<i>Erkek</i>	135			

p>0.05 anlamsız; p<0.05 anlamlı*; güvenilirlik: % 95

Gerçekleştirilen Mann-Whitney U Testi sonucuna göre cinsiyet ile “kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği” ve “kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği” boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

İlgili değişkenler için oluşturulan “H₂ Ana Hipotezi” altında yer alan H_{2a} ve H_{2b} alt hipotezlerinde alternatif hipotezler reddedilmiş, sıfır hipotezleri kabul edilmiştir.

Tablo 12. Yerel Halkın Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği ve Kültürel Miras ile İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği Boyutları ile Gelir Değişkenine Yönelik Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

BAĞIMLI DEĞİŞKEN	BAĞIMSIZ DEĞİŞKEN	N	X ²	P-değeri (Asymp.Sig.)	AÇIKLAMA
<i>Yerel Halkın Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği</i>	Gelir	202	13,554	,009*	Yerel halkın kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği gelire göre farklılaşmaktadır.
	2000 tl ve altı	55			
	2001-4000 tl	67			
	4001-6000 tl	32			
	6001-8000 tl	23			
	8001 tl ve üstü	25			
<i>Yerel Halkın Kültürel Miras ile İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği</i>	2000 tl ve altı	55	9,606	,048*	Yerel halkın kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği gelire göre farklılaşmaktadır.
	2001-4000 tl	67			
	4001-6000 tl	32			
	6001- 8000tl	23			
	8000 tl ve üstü	25			

p>0.05 anlamsız; p<0.05 anlamlı*; güvenilirlik: % 95

Gerçekleştirilen Kruskal-Wallis Testi sonucuna göre, “kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği” ve “kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği” boyutlarında gelirlerine göre %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Bu farkın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını ortaya koymak amacıyla sıra ortalamaları dikkate alınarak Mann-Whitney U testi karşılaştırılmaları yapılmıştır. Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre:

- Gelir düzeyi “8001 TL. ve üstü” olan katılımcıların diğer gruplara göre kültürel miras kaynaklarının korunması ve tanıtımına katılım isteği daha yüksektir.
- Gelir düzeyi “4001-6000 TL.” olan katılımcıların “2000 TL. ve altı” olanlar ile “6001-8000 TL.” olanlara göre kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği daha yüksektir.

Bu durumda, ilgili değişkenler için oluşturulan “H₃ Ana Hipotezi” altında yer alan H_{3a} ve H_{3b} alt hipotezlerinde alternatif hipotezler kabul edilmiş, sıfır hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 13. Yerel Halkın Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği ve Kültürel Miras ile İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği Boyutları ile Assos Bölgesinde Yaşama Süresi Değişkenine Yönelik Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

BAĞIMLI DEĞİŞKEN	BAĞIMSIZ DEĞİŞKEN	N	X ²	P-değeri (Asymp.Sig.)	AÇIKLAMA
<i>Yerel Halkın Kültürel Miras Kaynaklarının Korunmasına Katılım İsteği</i>	Assos Bölgesinde Yaşama Süresi	202	4,713	,695	Yerel halkın kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği bölgede yaşama süresine göre farklılaşmamaktadır.
	<i>1 yıl ve altı</i>	18			
	<i>2-5 yıl</i>	43			
	<i>6-10 yıl</i>	22			
	<i>11-15 yıl</i>	16			
	<i>16-20 yıl</i>	17			
	<i>21-25 yıl</i>	13			
	<i>26-30 yıl</i>	9			
<i>Yerel Halkın Kültürel Miras İle İlgili Turistik Faaliyetlere Katılım İsteği</i>	<i>1 yıl ve altı</i>	18	16,456	,021*	Yerel halkın kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği bölgede yaşama süresine göre farklılaşmaktadır.
	<i>2-5 yıl</i>	43			
	<i>6-10 yıl</i>	22			
	<i>11-15 yıl</i>	16			
	<i>16-20 yıl</i>	17			
	<i>21-25 yıl</i>	13			
	<i>26-30 yıl</i>	9			
	<i>31 yıl ve üstü</i>	64			

p>0.05 anlamsız; p<0.05 anlamlı*; güvenilirlik: % 95

Gerçekleştirilen Kruskal-Wallis Testi sonucuna göre, “kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği” boyutunda bölgede yaşama sürelerine göre %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Bu farkın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını ortaya koymak amacıyla sıra ortalamaları dikkate alınarak Mann-Whitney U testi karşılaştırılmaları yapılmıştır. Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre:

- Assos bölgesinde yaşama süresi “2-5 yıl” olan katılımcıların 1 yıl ve altı olanlara göre, “11-15” yıl olan katılımcıların “1 yıl ve altı” olanlara göre,

“26-30 yıl” olan katılımcıların “1 yıl ve altı” olanlara göre, “31 yıl ve üstü” olan katılımcıların “1 yıl ve altı” olanlara göre, “2-5 yıl” olan katılımcıların “6-10 yıl” olanlara göre, “26-30 yıl” olan katılımcıların “6-10 yıl” olanlara göre, “31 yıl ve üstü” olan katılımcıların “6-10 yıl” olanlara göre kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği daha yüksektir.

İlgili değişkenler için oluşturulan “H₄ Ana Hipotezi” altında yer alan yalnızca H_{4a} alt hipotezinde alternatif hipotez reddedilmiş, sıfır hipotezi kabul edilmiştir. H_{4b} alt hipotezinde ise alternatif hipotez kabul edilmiş, sıfır hipotezi reddedilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kültürel miras kavramı genel olarak nesilden nesile aktarılan doğal ve kültürel değerler olarak tanımlanabilmektedir (Aslan ve Çokal, 2016). Kültürel miras değerleri gelenekler, el sanatları, sözlü sanatlar, festivaller, yeme-içme gelenekleri gibi somut olmayan değerleri kapsarken aynı zamanda tarihi eserler, mimari yapılar gibi somut değerleri de kültürel miras kaynakları kapsamına dahil etmek gerekmektedir.

Kültürel miras kaynakları turizm pazarı için de en önemli çekicilik unsurlarından biri durumundadır. Turistler kültürel miras değerlerini yerinde görmek ve deneyimlemek için bu değerlerin bulunduğu destinasyonu ziyaret etmeyi tercih etmektedirler. Ancak hem somut hem de somut olmayan kültürel miras kaynaklarının sürdürülebilirliği ve korunması için uygun bir turizm planlama stratejisi uygulanmalıdır. Uygulanacak bu sürece de bölge yerel halkının dahil edilmesi en öncelikli çalışmalar arasında olmalıdır. Yerel halkın sahip olduğu kültürel miras değerlerinin farkında olması, kültürel mirasını övünç kaynağı olarak görmesi, kültürel mirasın korunması adına son derece önemlidir.

Assos bölgesi sahip olduğu antik kent, tarihi evler gibi geçmişi yansıtan yapıları ve bozulmamış köy yaşantısı ile kültürel mirasımıza ait birçok unsuru bir arada bulundurmaktadır. Bu çalışmada, Assos bölgesinde yerel halkın kültürel miras kaynakları ile ilgili algılarının belirlenmesi ve bu algıların kültürel miras kaynaklarının korunmasına yönelik tutumları üzerindeki etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda yerel halkın bu tutumlarının çeşitli sosyo-demografik unsurlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı ölçülmeye çalışılmıştır.

Araştırmada uygulanan anket çalışmasına katılan yerel halkın çoğunluğu erkek, 20-29 ve 30-39 yaş grubu, evli ve üniversite mezunu bireylerden oluşmaktadır. Anket çalışmasına katılanların çoğunluğunun mesleği turizmle ilgili değildir ancak bu bireylerin büyük bir bölümü de asıl mesleklerinin yanında ek iş olarak turizmden de gelir elde etmektedirler. Çalışmaya katılanların büyük bir çoğunluğu 2001-4000 TL gelir grubuna dahildir. Yine anket çalışmasına katılanların büyük bölümü uzun süredir Assos'ta ikamet etmektedir. Araştırmada yerel halkın

turizm ile ilgili genel görüşleri incelendiğinde büyük bir çoğunluğunun turizmi desteklediği görülmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre; “kültürel miras kaynaklarının korunması ve tanıtımına katılım isteği” tutumunun ve “kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği” tutumunun kültürel miras algısı faktörüne bağlı olarak şekillendiği görülmektedir.

Araştırma bulgularından elde edilen diğer sonuçlara göre; Assos bölgesinde yerel halkın "kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği" gelirlerine göre şekillenirken, cinsiyetleri ve bölgede yaşama sürelerinin bu tutumlar üzerinde etkisi olmadığı belirlenmiştir.

Elde edilen bir diğer sonuca göre; Assos bölgesinde yerel halkın "kültürel miras ile ilgili turistik faaliyetlere katılım isteği" tutumları gelirlerine ve bölgede yaşama sürelerine göre değişkenlik gösterirken, cinsiyetlerinin bu tutumlar üzerinde etkisi olmadığı görülmüştür.

Araştırmanın genelinden elde edilen sonuçlara göre bölge yerel halkının kültürel miras değerleri konusunda farkındalıklarının yüksek olduğu ve bu değerlerin korunması için yapılacak faaliyetlere katılım isteğinin yüksek olduğu görülmektedir. Yerel yönetimlerin bu konuda daha fazla çalışma yapması bölgenin kültürel miras değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması adına faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın sonuçları, literatürde yer alan Çetin'in 2010'da Cumalıkızık'ta gerçekleştirdiği çalışmasındaki "araştırmaya katılanların yarısının turizm değerlerini koruma bilinci gelişmiştir." sonucuyla örtüşmektedir. Çalışma sonuçları Uysal'ın 2018'de Bursa'nın İznik ilçesinde gerçekleştirdiği çalışmanın yerel halkın turizm ve kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında olumlu görüş belirttikleri sonucuyla uyum göstermektedir. Bununla beraber Uysal'ın bu çalışmasındaki kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel yönetime ilişkin olumsuz yönde görüş belirttikleri sonucu, bu çalışmanın sonuçlarıyla zıtlık göstermektedir.

Yerel yönetimler, kültürel miras kaynakları ve korunması konusunda kurslar ve seminerler düzenleyebilir, yerel halkın bu konuda daha fazla bilinenmelerini sağlayabilirler. Bölgenin tarihi ve kültürel miras değerlerini tanıtın ve korunması için bilgiler içeren broőür ve kitapçıklar basılıp, yerel halkın dükkanlarına gelen ziyaretçilere ya da gençlerin turistlerle birebir iletişim kurarak bu bilgilendirici broőür ve kitapçıkları dağıtmaları sağlanabilir. Bu sayede hem kendileri bilinenecek hem de kültürel miras değerlerinin korunması ve tanıtılmasında aktif rol alarak sorumluluk duyguları artacaktır.

Yerel halkın kültürel mirasın korunması için düzenlenecek faaliyetlere katılım istekleri göz önünde bulundurulursa, yerel yönetimler kültürel miras değerlerinin farkındalığı ve korunması adına yerel halkın da katılımının sağlanacağı birtakım faaliyetler düzenleyebilirler. Bölgenin özelliklerini yansıtacak festivaller düzenlenebilir ve bu festivallerde yerel halkın kendilerine özgü ürünlerinin satıőını yapmaları sağlanabilir. Örneğin Assos bölgesinin geçim kaynaklarından biri olan zeytinyağı festivali gerçekleőtirilse hem gelen ziyaretçiler tarafından bölge keőfedilmiő olabilecek hem de bölge halkı kendi ürünlerini satarak gelir elde etmiő olabilecektir. Sağladıkları ekonomik kazanç da kendi değerlerini korumak için teşvik edici bir güç olabilir.

Yine yerel yönetimler, somut olmayan kültürel miras değerlerinden yöreye ait olan el sanatları üzerine, yerel halkın katılım sağlayacağı kurslar düzenleyebilir ve belli satıő alanları sağlayabilirler. Bu sayede kurs katılımcıları, kendi yaptığı ürünlerin, bölgeye ziyarete gelen turistlere satıőını yaparak, hem yöreye özgü el sanatlarının tanıtımını yapılabilir hem de bölge ekonomisine katkı sağlayabilirler.

Son yıllarda, ünlü filozof Aristo'nun felsefe okulu kurduğu Assos'ta senede iki defa küçük çapta düzenlenen felsefe günleri etkinlikleri geniőtletilerek, bu etkinliklerde yerel halkın da yer alması sağlanabilir. Yaşadıkları bölgenin tarihi hakkında bilgilendirilip, etkinlik süresince gerekleőtn çalışmalarda aktif olarak görev almaları, gelen katılımcılarla iliőt içerisinde olmalarını sağlayacak giriőtlerde bulunulabilir. Bölge yerel halkının bu tip etkinliklerde aktif rol alması sahip oldukları kültürel miras değerlerinin farkındalığının yükselmesini sağlayacak, korunması ve sürdürülebilirliği istekleri açısından teşvik edici olacaktır.

KAYNAKÇA

Akgül, O., (2003), “Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Kültür Turizmi, Aphrodisias-Geyre Örneği”, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın.

Aksoy, A. ve Enlil, Z., (2012), “Kültürel Miras Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar”, Aksoy, A. ve Ünsal, D. (Editörler). Kültürel Miras Yönetimi. (1. Basım). Eskişehir : Anadolu Üniversitesi, 2-29.

Alaeddinoğlu, F., (2007), “Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli”, Coğrafi Bilimler Dergisi, 5(1): 1-16.

Allen, L.R. vd., (1993), “Rural Residents’ Attitudes Toward Recreation and Tourism Development”, Journal of Tourism Research, 31(4): 27-33.

Altıntaş, V., (2010), “Turizm Gelişiminin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri: Alanya Bölge Modeli”, Doktora tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Andereck, L.K., Valentien, M.K., Knopf, C.R. ve Vogt, A.C. (2005), “Residents Perceptions of Community Tourism Impacts”, Annals of Tourism Research, 32(4):1057-1059.

Arkitekt, (1992), Assos, Mayıs: 57-74, 96-112.

Arslan, N., ve Böhlendorf-Arslan, B., (2010), “Assos-Taşın Hayat Verdiği Kent”, Homer Kitabevi, İstanbul.

Aslan, Z. ve Çokal, Z., (2016), “Profesyonel Turist Rehberinin Kültürel Değerlere Katkısına İlişkin Turist Algılamaları”, Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 4(1): 53-69.

Atak, O., Tatar, S. ve Tunaseli, A., (2017), “Kültürel Miras Oluşumunda Festivallerin Yeri ve Önemi: Fethiye Müzik Köyü Üzerine Bir Değerlendirme”, The Journal of International Social Research, 52: 1397-1409.

Ay, A., (2014), “Yerel Halkın Turizmin Etkileri ile İlgili Algı ve Beklentileri: Edirne İli Üzerine Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.

Balıkçıoğlu, E., (1994), “Assos”, Tempo Dergisi, 42: 42-46.

Basmacı, D., (2017), “Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetimin Rolü: Beyoğlu Belediyesi Örneği”, Aurum Mühendislik Sistemleri ve Mimarlık Dergisi,1(2): 77-90.

Bilim, Y. ve Özer, Ö., (2013), “Yerel Halk Gözüyle Konya’da Turizmin Önemi ve Ekonomik, Sosyal, Çevresel Etkileri”, Ulusal Kop Bölgesel Kalkınma Sempozyumu, 14-16.

Bostantzi, C., (2008), “Yunanistan Gümülcine İli Mehrikoz Bölgesindeki Doğum, Sünnet, Evlenme ve Ölüm ile İlgili Örf ve Adetlerin Sosyolojik Açından

Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Brida, J.G., Disegna, M. ve Osti, L., (2014), “Residents’ Perceptions of Tourism Impacts and Attitudes Towards Tourism Policies”, *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 9(1): 37-71.

Butler, C.F. ve Menzies., C.R., (2007), “Traditional Ecological Knowledge And Indigenous Tourism”, *Tourism And Indigenous Peoples: Issues And Implications*, 2: 15-27.

Carmichael, B.A., (2000), “A Matrix Model for Resident Attitudes and Behaviours in A Rapidly Changing Tourist Area”, Department of Geography and Environmental Studies, Wilfrid Laurier University, Waterloo, Ontario, Canada. *Tourism Management*, 21: 601-611.

Chili, N.S., (2015), “Perceptions and Attitudes of the Community Towards Tourism Impacts and Sustainable Development”, The Case Study of Empophomeni in Pietermaritzburg: South Africa.

Corder, W.G. ve Foreman, D.I., (2009), “Nonparametric Statistics for Non-Statisticians: A Step-by-step Approach, John Wiley & Sons”, New Jersey, USA.

Çapalov, O., (2010), “Assos Kenti Yunan ve Roma Dönemi Zeytinyağı, Şarap ve Un Üretim Aletleri”, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Çelepi, M.S., (2016), “Somut Olmayan Kültürel Miras ve Üniversite Gençliği” Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(3): 15-35

Çelikkat, N. (2015), “Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı: Bodrum İlçesi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çetin, T., (2009), “Beyazırın’nda Turist-Yerli Halk Etkileşimi ve Turizmin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Etkileri”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9(1): 15-32.

Çetin, T., (2010), Cumalıkızık köyünde kültürel miras ve turizm algısı. *Millî Folklor*, 22(87): 181-190.

Çoğalmış, İ., (2019), “Yerel Halkın Sürdürülebilir Turizm Algılarının Sürdürülebilir Destinasyon Yönetimi Tutumları Üzerine Etkisi: Ayder Üzerine Bir Araştırma” Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.

Demirci, G., (2019), “Kültürel Mirasın Aktarılmasında ve Korunmasında Yerel Toplumun Etkisi: Bergama Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Doxey, G.V., (1975), “A Causation Theory of Visitor-Resident Irritation: Methodology and Research Inference”, *Proceedings of The 6th Annual Conference of the Travel Research Association*. San Diego, C.A. Travel Research Association. 195-98.

Dyer, P. Vd., (2007), "Structural Modeling of Resident Perceptions of Tourism and Associated Development on the Sunshine Coast, Australia", *Tourism Management*, 28: 409- 422.

Ekici, M., (2000), "Halk, Halk Bilimi ve Halk Bilgisi Üzerine Bir Deneme", *Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, Bahar (45): 2-8.

Ekici, M., (2004), "Somut Olmayan Kültürel Miras Neden ve Nasıl Korunmalı ve Nasıl Müzelenmeli: Sorunlar, Çözümler ve Ülkelerden Örnekler", *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyum Bildirileri*, 4-6 Mart 2004, Ankara, 57-65.

Erdem, A., (2017), "Turizm Faaliyetlerinin Yerel Halk Tarafından Nasıl Algılandığının Tespitine Yönelik Bir Çalışma: Kayseri Örneği", *Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Eren, R. ve Aypek, N., (2012), "Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkızık Köyü Örneği", *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2): 43-47.

Ergün, N., (2013), "Assos Batı Nekropolü Buluntuları", *Yüksek Lisans Tezi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Ersoy, H., (2017), "Turizmin Gelişiminin Yerel Halk Üzerine Sosyo-Kültürel Etkileri: Manavgat Örneği", *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Eryücel, Ö., (2018), "Turizmde Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliği: Kazdağı Türkmen Köyleri Örneği", *Yüksek Lisans Tezi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Filiz, A., (2017), "Yerel Halkın Turizme Yönelik Algı ve Tutumlarının Turizm Gelişim Yaklaşımları Kapsamında Değerlendirilmesi: Mazı Köyü – Türkbükü Karşılaştırılmalı Analizi", *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Garcia, A.F., Fernandez, M.A.P., Varquez, A.B. ve Macias, R.C., (2016), "Residents' Perceptions of Tourism Development in Benalmadena (Spain)", *Tourism Management*, 54: 259-274.

Genç, K. ve Şengül, S., (2015), "Kültürel Miras Turizmüne Yönelik Yerel Halkın Görüşlerinin Ortaya Çıkarılması: Mudurnu Ölçeğinde Bir Araştırma", 16. Ulusal Turizm Kongresi, Çanakkale, 218-237.

Godfrey, K. ve Clarke, J., (2000), "The Tourism Development Handbook: A Practical Approach to Planning and Marketing", London: Continuum.

Güneş, N. (2014), "Yerel Halkın Turizm Algısı ve Turizme Katılımı: Antalya Konyaaltı ve Kepez İlçesi Örneği", *Yüksek Lisans Tezi*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Güneş, E. ve Alagöz, G., (2018), “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kültürel Miras Tutumları Üzerine Bir Araştırma”, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(29): 753-777.

Gürbüz, A., (2002), “Turizmin Sosyal Çevreye Etkisi Konusunda Bir Araştırma”, Karabük Üniversitesi Safranbolu Meslek Yüksek Okulu Teknoloji Dergisi, 1(2): 49-59.

Gürçayır Teke, S., (2013), “Geleneksel Tarzlar, Modern Modeller: Resmî, Resmî Olmayan Eğitim ve Somut Olmayan Kültürel Miras”, Millî Folklor Dergisi, 100: 31-39.

Gürpınar, E. (2001), “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Üzerine”, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 23-24: 185-193.

Gürsoy, D., Jurowski, C. ve Uysal, M. (2002), “Resident Attitudes: A Structural Modeling Approach”, Annals of Tourism Research, 29(1): 79-105.

İşçi, C., Güzel, B. ve Ataberk, E., (2018), “Mekana ve Yerel Halka Bağlılık, Kültürel Mirasa Yönelik Tutumu Etkiler Mi?”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(40): 583-605.

Karabaşa, S., (2009), “Somut Olmayan Kültürel Miras Envanteri”, Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, 7(2009): 179-182.

Karaca Yılmaz, Ş., Akkuş, G., Şahbudak, E. ve Işkın, M., (2017), “Kültürel Miras Farkındalığı: Cumhuriyet Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama Çalışması”, Akademik Çalışmalar ve Araştırmalar Dergisi, 9(16): 86-100.

Karahan, E., Karahan, M. ve Gökmar, B., (1992), “Assos Behramkale’de Tarih ve Kültür İçişçe”, Tasarım Dergisi, 25: 112-129.

Kerimoğlu, E., (1995), “Küçük Şehirlerde Turizm Potansiyeli ve Assos Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

King, B., Pizam, A. ve Milman, A., (1993), “Social Impacts of Tourism:Host Perceptions”, Annals of Tourism Research, 20(4): 650-665.

Kiper, H.P., (2004), “Küreselleşme Sürecinde Kentlerin Tarihsel-Kültürel Değerlerinin Korunması: Türkiye Bodrum Örneği”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kozak, N., Tören, E. ve Demiral, G.N., (2012), “Eskişehir’in Kültürel Miras Varlıklarının Korunmasında Kamu Kurumlarının Rolü”, Aksaray Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(2), 69-88.

Kozak Akoğlan, M., Evren. S. ve Çakır, O., (2013), “Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigması”, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi. 24(1): 7-22.

Koroğlu, Ö., Ulusoy Yıldırım, H. ve Avcıkurt, C., (2018), “Kültürel Miras Kavramına İlişkin Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi”, Turizm Akademik Dergisi, 5(1): 98-113.

- Külcü, T.Ö., (2015), “Kültürel Miras Kavramının Eğitim Açısından Önemi”, *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 27-32.
- Lindberg, K. ve Johnson, R.L., (1997), “Modeling Resident Attitudes Toward Tourism”, *Annals of Tourism Research*, 24(2): 402-424.
- Mansuroğlu, S. (2006), “Turizm Gelişmelerine Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Akseki/Antalya Örneği”, *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(1):35-46.
- Mason, P. ve Cheyne, J., (2000), “Residents' Attitudes To Proposed Tourism Development”, *Annals of Tourism Research*, 27(2): 391-411.
- Mathieson, A. ve Geoffrey, W., (1992), “Tourism: Economic, Physical and Social Impacts”, Longman: New York.
- Meydan Uygur, S. Ve Baykan, E., (2007), “Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri”, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2: 30-49.
- Mckercher, B. ve Cros H. (2002), “Cultural Tourism, The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management”, New York: The Hawort Pres.
- Muganda, M., Sirima, A. ve Ezra, P. M., (2013), “The Role of Local Communities in Tourism Development: Grassroots Perspectives from Tanzania”, *Journal of Human Ecology*, 41(1), 53-66.
- Nakip, M. ve Yaraş, E., (2017), “Pazarlamada Araştırma Teknikleri”, 4. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Nişancı, Z.N., (2012), “Toplumsal Kültür-Örgüt Kültürü İlişkisi ve Yönetim Üzerine Yansımaları”, *Journal of Life Scieces*, 1: 1279-1293.
- Oğuz, Ö., (2013), “Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras”, *Milli Folklor Dergisi*, 25(100): 5-13.
- Oğuzbalaban, G., (2017), “Türkiye’de Yerel Halkın Turizme ve Turizmin Etkilerine Yönelik Algı ve Tutumlarına İlişkin Yazın Taraması”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51): 1321-1329.
- Okuyucu, A., (2011), “Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılmasına Yönelik Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya (Beşeri ve İktisadi Coğrafya) Anabilim Dalı, Ankara.
- Okuyucu, A. ve Somuncu, M., (2012), “Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: Osmaneli İlçe Merkezi Örneği”, *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 4(1), 37-51.
- Ondimu, K. I. (2002), “Cultural Tourism In Kenya”, *Annals of Tourism Research* 29(4): 1036-1047.
- Ölçer Özünel, E., (2013), “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi” UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, 1 Baskı, Ankara.

Öter, Z. ve Ünal, E., (2011), “Somut Olmayan Kültürel Miras ve Turizm Etkileşiminin Beypazarı İlçesinde Yerel Ekonomiye Katkıları”, *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 1(2017): 26–37.

Özer, M.A., (2012), “Bir Modern Yönetim Tekniği Olarak Algılama Yönetimi ve İç Güvenlik Hizmetleri”, *Karadeniz Araştırmaları*, 33: 147-180.

Pekerşen, Y., Güneş, E. ve Seçuk, B., (2019), “Kültürel Miras Turizmi Değerlerinin Korunması ve Sürdürülebilirliği Kapsamında Yerel Halkın Tutumu: Cumalıkızık Örneği”, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3): 350-368.

Santos, C. ve Buzinde, C., (2007), “Politics of Identity And Space: Representational Dynamics”, *Journal of Travel Research*, 45(3): 322-332.

Sarıkaya Levent, Y., (2011), “Kültür Mirasına İlişkin Koruma Politikaları ve Uygulamalarında Kamu Yararı İlkesi”, *Toplum ve Demokrasi Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(11): 115-132.

Serdaroğlu, Ü., (1995), “Assos (Behramkale)”, *Arkeoloji ve Sanat Yayınları*, İstanbul.

Shankar, B. ve Swamy, C. (2013), “Creating Awareness For Heritage Conservation In The City of Mysore: Issues And Policies”, *International Journal Of Modern Engineering Research (IJMER)*, 3(2): 698-703.

Silverman, H. ve Ruggles, D.F., (2007), “Cultural Heritage and Human Rights”, Silverman, H. ve Ruggles, D.F. (Eds.), *Springer, USA*: 3-22.

Stupperich, R., (1993), “Dritter Vorbericht über die Grabung in der Westtor-Nekropole von Assos im Sommer 1991”, *Asia Minor Studien*, 10: 1-36.

Şahin, G., (2017), “Artvin’de Yaşayan Yerel Halkın Turizme Yönelik Algı ve Tutumları Üzerine Bir Araştırma”, *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.

Şentürk, B., (2019), “Edremit İlçesi Yerel Halkının Turizm Gelişimine Yönelik Algısı”, *Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın*.

Troel, J., Bruch C., Cassar A. ve Schang S. (2005), “Enhancing Participation And Governance In Water Resources Management: Conventional Approaches And Information Technology” *Libor JANSKY ve Juha I. UITTO (Editörler), New York: United Nations University Pres*.

Türker, G. ve Türker, A., (2014), “Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği”, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, May/Mayıs 2014: 81-98.

Uçar, S., (2018), “Tarihi ve Kültürel Mirasın Turizm Talebine ve Çekiciliğine Dönüştürülmesine Dair Bir Araştırma: Batman ve Çevresi”, *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.

Uslu, A. ve Kiper, T., (2006), “Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı”, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 3(3): 305-314.

Uysal, K., (2018), “Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: İznik Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Ünsal, D. ve Pulhan, G., (2012), “Türkiye’de Kültürel Mirasın Anlamı ve Önemi: Kültürel Miras Yönetimi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Yükselen, C., (2017), “Pazarlama Araştırmaları”, 7. Basım, Detay Yayıncılık, Ankara.

Zadel, Z., Ivancic, I. ve Cevapovic, I., (2014), “Residents’ Attitudes Towards Tourism Potential of Small Rural City of Požega”, Faculty of Tourism and Hospitality Management in Opatija. Biennial International Congress, Tourism and Hospitality Industry, University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management. 174.

<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (28.05.2019).

<https://teftis.ktb.gov.tr/TR-14281/somut-olmayan-kulturen-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html> (Erişim Tarihi: 27.10.2019).

<http://www.unesco.org.tr/Home/Page/181?slug=SomutOlmayan-K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras%C4%B1n-Korunmas%C4%B1-S%C3%B6zle%C5%9Fmesi> (30.10.2019).

EKLER

EK 1: Araştırmanın Anketi

Sayın katılımcı elinizdeki bu soru formu, Asos yerel halkının bölgeye özgü kültürel miras kaynaklarına yönelik algı ve tutumlarının belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilecek veriler, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda devam etmekte olan yüksek lisans tez çalışması için bir veri tabanı oluşturacaktır. Vereceğiniz cevaplar bilimsel çalışma dışında **kesinlikle** başka bir amaç için kullanılmayacaktır.

Yardımlarınız ve ilginiz için teşekkür ederiz.

Gözde Uzun
Doç.Dr. Selda Uca

Kültürel miras kavramı; sur, kale, kazı alanları, arkeolojik eserler, tarihi anıtsal yapılar gibi eserlerle birlikte; dil, tören, gelenek ve görenek, dans, müzik, el sanatları, festivaller gibi soyut unsurları da içinde barındırmaktadır.

- 1) Cinsiyetiniz: Erkek Kadın
- 2) Yaşınız: 15-19 20-29 30-39
 40-49 50-59 60 ve üstü
- 3) Medeni Haliniz: Evli Bekar
- 4) Eğitim Durumunuz: İlköğretim Lise
 Üniversite Master veya doktora
- 5) Mesleğiniz:.....
- 6) Aylık Ortalama Geliriniz:
 2.000 TL ve altı 6.001-8.000 TL
 2.001-4.000 TL 8.001 TL ve üzeri
 4.001-6.000 TL
- 7) Kaç yıldır Asos'ta Yaşıyorsunuz?
 1 yıl ve altı 2-5 yıl 6-10 yıl 11-15 yıl
 16-20 yıl 21-25 yıl 26-30 yıl 31 yıl ve üstü
- 8) Bölgede turizm sektörü hakkındaki genel görüşünüz nedir?
 Turizme karşıyım Ne Karşıyım Ne Destekliyorum Turizmi Destekliyorum
- 9) Turizm sektöründe çalışıyor musunuz?
 Doğrudan çalışıyorum (otel, restoran, yeme-içme ve eğlence mekanı vb.)
 Dolaylı çalışıyorum (hediyeelik eşya satan yerler, alışveriş işletmeleri vb.)
 Turizm sektöründe çalışmıyorum
 Şu an çalışmıyorum
- 10) Gelirinizin ne kadarı turizmden gelmektedir?
 Tümü Bir kısmı Gelirlerim turizmden değil
- 11) Asos'ta turistlerin yoğunluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?
 Azaltılmalı Değişmemeli Yükselmeli
- 12) Sizce Asos'taki kültürel miraslar neleri kapsamaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
 Tarihi eserleri El sanatlarını Yöresel yemekleri Festivalleri
 Geleneksel evleri Dini yapıları Geleneksel Şenlikleri Şenlikleri
 Diğer (Belirtiniz).....
- 13) Sizce, bölgedeki kültürel miras en çok ne için korunmalıdır? (Lütfen tek seçenek işaretleyiniz).
 Turistler ziyaret ettiği için Milli değere sahip oldukları için
 Tarihi açıdan önemli oldukları için Ekonomik kazanç sağladıkları için
 Estetik değere sahip oldukları için Gelecek nesiller için
 Diğer (Belirtiniz).....

Aşağıdaki ifadeleri Assos bölgesindeki kültürel miras kaynaklarına yönelik düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplandırınız.

(1) Kesinlikle katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle katılıyorum

KÜLTÜREL MİRAS KAYNAKLARINA YÖNELİK ALGI ÖLÇEĞİ	1	2	3	4	5
1. Bölgedeki kültürel miraslar hakkında bilgi sahibiyim.					
2. Bölgedeki kültürel miraslar yerel halkın övünç kaynağıdır.					
3. Kültürel miraslar gelecek nesiller için önemlidir.					
4. Kültürel miraslar yerel halkın kültürel olarak gelişmesine katkıda bulunur.					
5. Kültürel miraslar sosyal yaşantıyı etkiler.					
6. Kültürel miraslar toplumsal faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunur.					
7. Kültürel miraslar bölge turizminin gelişmesine katkıda bulunur.					
8. Kültürel mirasın korunması bölgedeki işletmelere ekonomik fayda sağlar.					
9. Turistlerin bölgeyi tercih etmelerinde kültürel miras kaynakları en önemli etkidir.					
10. Kültürel miraslar bölgenin turizm tanıtımında çok önemlidir.					
11. Kültürel mirasları turizme kazandırmak turist sayısını artırır.					
12. Kültürel mirasları turizme kazandırmak istihdamı artırır.					
13. Kültürel mirasları turizme kazandırmak tarihi ve kültürel dokuyu korur.					
14. Kültürel mirasları turizme kazandırmak çevreyi olumsuz etkiler.					
15. Kültürel mirasların korunmasından sadece yerel yönetimler sorumludur.					
16. Kültürel mirasların korunmasında yerel halkın önemi büyüktür.					
17. Kültürel mirasların korunmasında yerel halk yeterli bilgiye sahiptir.					
18. Kültürel mirasların korunmasında yerel halk ve yerel yönetim işbirliği içindedir.					
19. Yerel yönetim kültürel mirasın korunmasında etkilidir.					
20. Bölgede kültürel mirası korumaya yönelik çalışmalar yeterlidir.					
21. Yerel yönetimin kültürel mirasları araştırma ve tespit çalışmaları yeterlidir.					
22. Bölgedeki kültürel mirası tanıtmaya çalışmalar yeterlidir.					
23. Yerel halka kültürel mirasları koruması ve tanıtması için fırsat verilmektedir.					
KÜLTÜREL MİRAS KAYNAKLARINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ	1	2	3	4	5
24. Kültürel mirasın korunmasında yerel yönetime destek veririm.					
25. Kültürel amaçla yapılan faaliyetlere katılırım.					
26. Bölgesel nitelik kazanmış ürünlerin üretimini destekliyorum.					
27. Kültürel mirasları bölge dışında yaşayanlara anlatarak tanıtmaya katkı sağlarım.					
28. Bölgenin kültürel miraslarının tanıtım faaliyetlerini destekliyorum.					
29. Bölgeye gelen turistlere yardımcı olurum.					
30. Bölgede yapılan sergi, spor, festival vb. gibi kültürel etkinliklere görev alarak turizmi destekliyorum.					
31. Bölgede nitelik kazanmış el sanatlarının tanıtılmasına yardımcı olurum.					

ÖZGEÇMİŞ

Gözde UZUN, 1982 yılı İstanbul doğumludur. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlamıştır. 2004 yılında İstanbul Marmara Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seyahat İşletmeciliği bölümünden mezun olmuştur. 2014 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Medya ve İletişim bölümünden mezun olmuştur. 2017 yılında Anadolu Üniversitesi, Konaklama İşletmeciliği bölümünden 3,20 / 4 not ortalamasıyla mezun olmuştur. 2018 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim dalında yüksek lisans eğitimine başlamıştır.

